

NEMLZETI

MAGAZIN

25/05

2024/25-ös évad

XII/9. szám

NYÁRI

PROGRAM-

AJÁNLÓVAL

ÉVADFORDULÓ

A 2025/2026-os évad premierelőzetese

12. MITEM

Bemutatók Kelettől Nyugatig

PORTRÉ

Vecsei H. Miklós színházi világa

NYITÓKÉP

ÉVADFORDULÓ

Kedves Nézőink, az elmúlt évadban Önök voltak a Nemzeti Színház főszereplői. A Duna-parti színházépület megnyitása, vagyis 2002 óta 129 ezer volt a nézőcsúcs – mostanáig. Tavaly ugyanis 151 ezren látták az előadásokat. Önök voltak azok, akik jegyet váltottak, akik pedagógusként több ezer diákot hoztak el. Önök voltak azok, akik miatt ki kell tenni a „minden jegy elkel” táblát. A képen is Önök láthatók, akik estéről estére teltházzal fogadják a művészeket. Köszönet érte!

Gazdag szezont hagyunk a hátunk mögött, és most újra egy izgalmasra készülünk. *(Előre- és visszatekintés a 6. oldaltól.)* A kilenc éve bemutatott prózai *Csongor és Tündét* egy Szarka Tamás-féle zenés változat váltja. *(Interjú a 12. oldalon.)* A *Haldoklik a király* című darabbal az abszurd dráma is megjelenik a Nemzeti színpadán, *A mi kis városunkkal* az amerikai drámairodalom csúcsát ismerhetjük meg, a színészként is tevékeny író, Nichola McAuliffe révén pedig egy angol kortárs drámát – *A szívem királynője* – is láthatunk a 2025/26-os évadban. ... *(Ajánlók a 14. oldaltól.)*

Alkotói műhelyekbe is betekintést kínálunk a magazinban. „Hatással lenni” – mondja Vecsei H. Miklós színházcsináló, aki a „teremtés” folyamatába avatja be az olvasót. *(Interjú a 23. oldalról.)* Vidnyánszky Attila a Nemzeti Színház társulatával készülő *Úri muri, megazisten!* című film forgatásának körülményeiről beszél. *(Interjú a 20. oldalon.)* Színházportréinkból pedig megismerhetik a győri Nemzetit ma foglalkoztató kihívásokat. *(Összeállításunk a 44. oldalról.)*

Ha kíváncsiak, milyen egy jóra fordult hagni, egy nemzet születésének drámája vagy a kortárs művészszínház magasiskolája, olvassák el Szécsi Noémi író és kultúrtörténész, Kutszegi Csaba kritikus és Gulyás Gábor filozófus-esztéta írásait a 12. MITEM-ről. *(Kritikák a 32. oldalról.)* Hogy miért volt ellentmondásos nagyság a 100 éve született Kálmán György? Megtudhatják In memoriam rovatunkból. *(50. oldal.)* Ha pedig egy háborús lidércnyomás színházi története keltené fel az érdeklődésüket, Sándor Zoltán novelláját ajánljuk figyelmükbe. *(52. oldal.)*

A 2025/26-os évadban is várjuk Önöket! Addig is kellemes nyarat és jó olvasást!

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

6

Évadforduló

A Nemzeti Színház nem egyszerűen repertoárszínház, hanem összetett működése révén valóban a nemzet színháza kíván lenni. 2002-es átadása óta 129 ezer néző volt a csúcs a Nemzeti Színházban, mi pedig idén 151 ezer nézőnek mutathattuk meg előadásainkat.

(Vidnyánszky Attila)

12

„Elrappelem Vörösmartyt”

A Csongor és Tünde nem megzenésítésre készült, az biztos! Gondolkoztam, és eszembe jutottak az erdélyi „táncszók”, amit csujogatásnak is hívnak, amikor a táncosok szöveget mondanak, ritmusra kiabálnak... Amerikában is találkozunk ezzel, ott úgy hívják: rap. (Szarka Tamás)

22

Portré: Vecsei H. Miklós

Mi lehet több annál, mint hogy csendben maradok? Az a jó ebben, hogy a kérdések egyre pontosabbak tudnak lenni, és ha az egyik válasz igaznak bizonyul, azt az ember megérzi. Az első gondolattól, a bemutatón átélte pillanatokig az igaz pillanatok láncolata valójában az alkotás. (Vecsei H. Miklós)

50

Kálmán György 100

A 20. század második felében nem élt olyan ember Magyarországon, aki nem ismerte Kálmán György hangját. Ehhez nem kellett színházba, moziba járni – sűrűn hallották a rádióban és a televízióban. De nemcsak orgánuma volt kivételes – színpadi megjelenése, színészi alkata egészen új tónust hozott a magyar színpadra.

NEMZETI magazin – a Nemzeti Színház ingyenes időszaki kiadványa • ISSN 3058-1206 • 2025. május • XII. évfolyam 9. szám |
Főszerkesztő: Kornya István • **A szerkesztő munkatársa:** Görömbölyi László • **Fotó:** Eöri Szabó Zsolt • **Korrektúra:** Lukácsy György
Kiadó: Nemzeti Színház Nonprofit Zrt. • **Felelős kiadó:** Vidnyánszky Attila vezérigazgató • **Médiaajánlat:** 30/508-4711 | **Nyomdai előkészítés:** Inform-Line Stúdió Bt. | **Nyomás:** HTS-ART Nyomda | Megjelenik 11 000 példányban | **Lapzárta:** 2025. május 28.

Címlapon:

Janka Balkov Herczegh Péter
a kassai és budapesti Nemzeti Színház
Rme Júlia előadásában
| fotó: Eöri Szabó Zsolt

BÉRLETVÁSÁRLÁS

Jegypntzr a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
telefon: +36 1 476-6868
e-mail:
jegypntzar@nemzetisinhaz.hu

Nyri nyitvatartás:

Június 27-ig | H-P: 10-18 ra
Június 28-tl augusztus 18-ig zárva.
Augusztus 21-tl | H-P: 10-18 ra,
| Szo-V: 10-17 ra

ÉVADFORDULÓ

- 7** „Művészi értelemben is nagyot léptünk előre” –
Vidnyánszky Attila

PREMIERELZETESK 2025/2026

- 12** „Elrappellem Vörösmartyt” –
Szarka Tamás a Csongor s Tndrl
- 14** Eugne Ionesco: Haldoklik a király
- 15** Nichola McAuliffe: A szívem királynője
- 17** Thornton Wilder: A mi kis városunk
- 18** Repertoáron maradó előadások

FILMFORGATÁS • RI MURI

- 20** Ezer éve tart – Vidnyánszky Attila

PORTRÉ • VECSEI H. MIKLÓS

- 23** Hatással lenni

12. MITEM

- 30** Színházi világok találkozása
- 32** Szcsi Noémi: Az g fia visszavág | Az rdg útjai
- 35** Kutszegi Csaba: Amihez nyl, színház lesz belőle... |
Mindenkinek van saját Moby Dickje | Szeretkezz a gyilkosoddal!
- 39** Gulyás Gábor: Egy régóta velünk l pacifista nő |
Vagy nem lenni | Legbelül

VENDÉGÜNK VOLT • A GYŐRI NEMZETI SZÍNHÁZ

- 44** „Mindig készen kell állni a változásra” – Bakos-Kiss Gábor
- 48** Sokszínűségben – Hajdu Tibor, Agócs Judit
- 49** Gulyás Gábor: Már megint itt van...

IN MEMORIAM – KÁLMÁN GYÖRGY 100

- 50** Ellentmondásos nagyság

SZNHZNOVELLA

- 52** Sándor Zoltán: Lidércnyomás

54 NYÁRI PROGRAMOK

56 OSZMI

58 SZCENÁRIUM

ÉVADFORDULÓ

Jelenet a Bánk bánból

**„A Nemzeti Színház nem
egyszerűen repertoárszínház,
hanem összetett működése
révén valóban a nemzet színháza
kíván lenni.**

„Művészi értelemben is nagyot léptünk előre”

Vidnyánszky Attila talpraállásról, rekordszámú nézőről, turnékról és a jövő évad terveiről

Soha még ennyi nézője nem volt a Nemzeti Színháznak az épület 2002-es megnyitása óta, ami a nézők kiemelt érdeklődését bizonyítja – mondja Vidnyánszky Attila.

A vezérigazgatót a mérlegkészítés mellett a következő évad terveiről is kérdeztük.

Milyen évadot zár júniusban a Nemzeti Színház?

– Minden színházi évad csak az előzmények tükrében érthető meg igazán. Ha csak az előző szezonra tekintünk vissza, kimondhatjuk, hogy a társulat és a dolgozók csodálatos teljesítményének köszönhetően a színház a 2023 őszi szomorú baleset után újra talpraállt. A tavalyi évadban mint „előadás-gyár” viszonylag hamar rendeztük a sorainkat, de a lelki sebek gyógyulására és a társulat átrendeződésére még várni kellett. A lelki, intézményi megrázkódtatás után a remek színészeinknek köszönhetően újra összeállt a társulat. Az itt folyó művészi munka elismerésének egyik fontos jele, hogy idén március 15-én két társulati tagunk is kitüntetésben részesült: Schnell Ádám átvehette a Kiváló Művész elismerést, míg Berettyán Sándor a Jászai Mari-díjat. Nekik és minden művészünknek hálás vagyok azért, hogy együtt túljutottunk a nehézségeken.

Ezek után a 2024/2025-ös évad nemcsak kiemelkedő nézőszámot hozott, hanem művészi értelemben is nagyot léptünk előre.

Minek köszönhető a nagy látogatottság?

– 2002-es átadása óta 129 ezer néző volt a csúcspont a Nemzeti Színházban, mi pedig idén 151 ezer nézőnek mutathattuk meg előadásainkat. Ebben természetesen benne van az a két óriásprodukció, amelyet még ősszel az MVM Dome-ban adtunk elő: az *Egri csillagok*kal így házon kívül nagyjából 17 ezer nézőt szolgáltunk ki már szeptemberben. Nagyjából évi ötszáz előadásunk közül – küldetésünkhöz híven – százat a határon inneni és túli magyarok területén adtunk elő. Ez a fajta „tájékozás” a logisztika és a szervezés miatt megterheli a színház életét, de fontos számunkra, hogy a Nemzeti Színház minél több néző-

Jelenet a szlovák-magyar Rómeó és Júliából

höz jusson el a saját lakóhelyén vagy annak közelében. A számok és tények világán túl számomra rendkívül jóleső, és a nézők érdeklődését jól mutatja, hogy az adventi műsorunkra le kellett állítanunk a regisztrációt, mert nem tudtunk volna több embert kiszolgálni.

Miért tartja művészileg is kiemelkedőnek ezt az évadot?

– A Nemzeti Színház nem egyszerűen repertoárszínház, hanem összetett működése révén valóban a nemzet színháza kíván lenni. Igazgatóként persze elsősorban amiatt izgulok, hogy az évad három nagyszínpadi produkciója kiállja-e a nézők próbáját: ebből a szempontból megnyugodhattam, hiszen az *Esthajnal*, a *Salome* és az *Olasz szalmakalap* is megtalálta a közönségét. Kezdetből igyekeztünk együttműködések kialakítani a hozzánk hasonló történelmű, környező országok nemzeti színházaival, és ebben a törekvésünkben áttörő volt az idei év. A *Bánk bán* turnéja során jártunk Bukarestben, Aradon, valamint Bulgáriában és Törökországban, a belgrádi vendégjátékunk pedig már le van kötve. Csodálatos, hogy egyik nemzeti tragédiánkat, a sorskérdéseinkről szóló Katona József-darabot mindenhol nyitottan és álló tapssal fogadták. A *Bánk bán* megismertetése számunkra elvi kérdés is, hiszen önmagunk,

történeti dilemmáink felvállalásáról is szól. Emellett megannyi erőfeszítés után végre Szlovákiában is bemutatkozhattunk, hiszen a Kassai Nemzeti Színházban jelenleg is repertoáron van a két teátrum közös, kétnyelvű *Rómeó és Júlia* előadása is. Tervezzük ennek a pozsonyi előadását is, ami szintén színháztörténelmi jelentőségű esemény lenne, hiszen a trianoni döntés következtében elcsatolt Felvidéknek ebben a két egykori „nemzeti” színházában hosszú-hosszú évtizedek óta nem játszott a budapesti Nemzeti. A Shakespeare-dráma kassai verziója látható volt az idei 12. Madách Nemzetközi Színházi Találkozón, a MITEM-en, és ennek sikere is megerősített abban, hogy az előadást újra műsorra tűzzük a Nemzetiben – nálunk természetesen a magyar változatot. A MITEM tizenkét évének és a nemzetközi együttműködéseinknek a gyümölcse, hogy a több mint félszáz rangos teátrumot összefogó Európai Színházi Unió megszólított bennünket, hogy szívesen látná a Nemzetit a tagjai sorában. Visszatérő vendégrendezőink és a MITEM-eket látogató szakmai vendégeink között többen Európa egyik meghatározó színházi műhelyeként emlegetik a Nemzeti Színházat, amit persze helyén kezelünk, de sok munkával törekszünk arra, hogy egyre inkább kiérdemeljünk ezt a rangot.

Eközben a Duna-parti épület folyton tele van színművészeti egyetemi hallgatókkal...

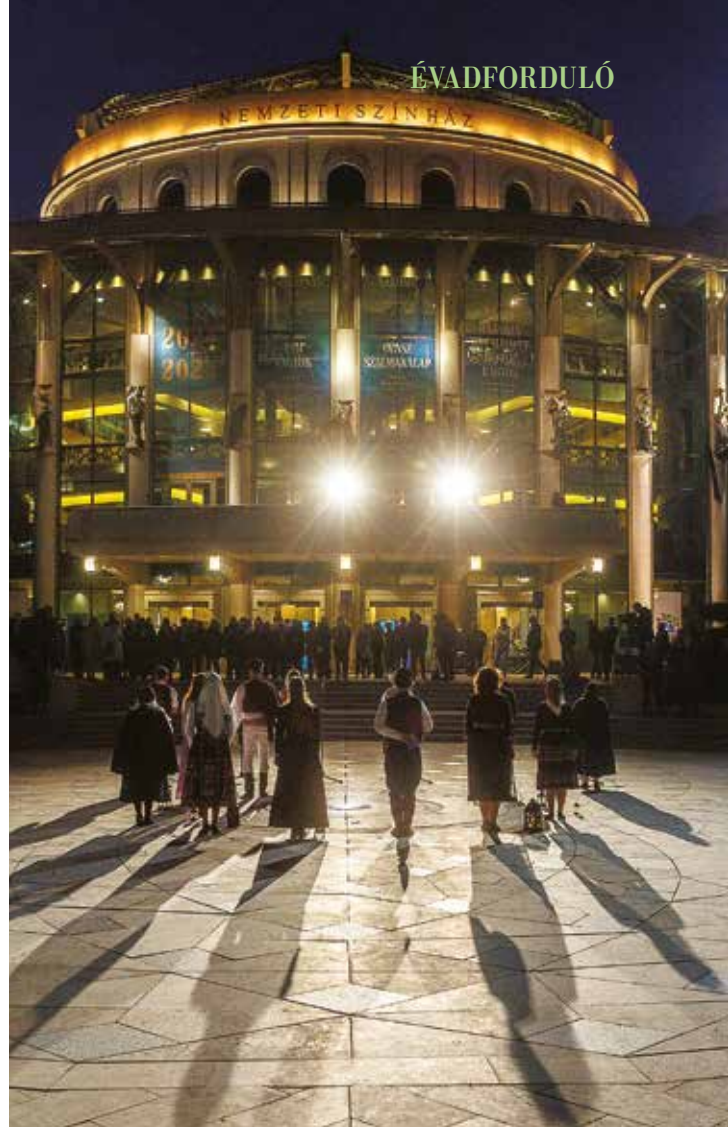
– A Színház- és Filmművészeti Egyetem, az SZFE 2020-as modellváltása óta azon dolgozunk, hogy a hallgatók otthonra találjanak a Nemzeti Színházban. A Covid alatt átalakítottuk és jól felszerelt próbateremmé építettük át a már évek óta használaton kívüli festőműhelyt, ahol számos vizsgaelőadás mutatkozik be. Több produkcióban is részt vettek a színészhallgatók – például a Rátóti Zoltán által rendezett Molnár Ferenc-egyfelvonásosokban –, de az egyetemmel való együttműködésünk idén szintet lépett. Három közösen létrehozott produkció volt található a Nemzeti repertoárján. Sokatmondó, hogy az egyik rendezőhallgató, Fejes Szabolcs egy olyan Molnár Ferenc *Liliomot* állított színre a Nemzeti művészeivel, ami méltán maradhat műsoron. Ahogyan gyermek- és ifjúsági programjainkkal a színházkedvelők utánpótlásáról gondoskodunk, az egyetemistákkal a jövő művészeinek nyitunk teret. De nemcsak az egyetemistákat fogadtuk be, hanem a szomszédunkban dúló háború miatt rendkívül nehéz helyzetbe került, általam alapított beregszászi társulatomat is, akik így együtt maradhattak, előadásaik gazdagítják a repertoárunkat, és a Nemzetiben próbálják következő bemutatójukat, a *Revizort* is.

Lesznek változások a társulatban?

– Az előző évad közben csatlakozott hozzánk Pallag Márton, aki a Forte Társulattól igazolt át a Nemzetibe, és már szerepelt többek között a *Csiksomlyói passióban*, az *Olasz szalmakalapban*. Szintén a Fortéból érkezik Fehér László, aki még a beregszászi társulatomban kezdte stúdiósként. Az idén végző kaposvári osztályomból pedig kilenc fiatal szerződöttünk egy évadra, akik közül többen már szerepeltek előadásainkban.

Ha már a következő évad szóba került, mivel készülnek a nyári szünet után?

– Az előttünk álló évad előtt még muszáj említést tennem az *Úri muri* című film forgatásáról, amely nyáron zajlik majd. A május 24-én kezdődő forgatást hosszú előkészítő munka előzte meg, és Magyarországon ritka, hogy egy társulat a nyári szünetben is közösen dolgozik: hiszen az általam rendezett Móricz-adaptációban szinte az egész társulat szerepel. Nagyon hatékony munkamódszert dolgoztunk ki az előkészületek során, a próbák a Nemzetiben már március óta zajlottak. Május végén pedig a kunpusztai Vörösmarty tanyán élesben kezdődik a munka. (Erről külön cikkben is szólunk a 20. oldalon.)

És ha a film leforog, mivel fogadják a nézőket a színházban?

– A Nemzeti Színházban eljutottunk oda, hogy már nem is egy évadra tervezünk, a nálunk vendégül látott külföldi rendezőkkel amúgy is csak hosszú távon lehet egyeztetni. Az eddigi együttműködéseinket szeretnénk tovább erősíteni.

Hogyan jellemezné a következő évadot?

– Ahogyan eddig sem alkudtunk meg, úgy ezután is ragaszkodunk ahhoz, hogy a Nemzeti Színház repertoárjának a legmagasabb művészi értékű előadásokból kell állnia. Régi alkotótársammal, Szarka Tamással újragondoltuk Vörösmarty klasszikusát, a *Csongor és Tündét*, és egy zenés játék váltja majd a tíz éve sikerrel futó prózai változatot. A dalok már nagyrészt elkészültek, alig várjuk a próbákat. (Interjú Szarka Tamással a 12. oldalon.) Jövőre rendezi nálunk Ionesco *Haldoklik a király* című darabját Tompa Gábor. A kolozsvári színház igazgató-rendezője az abszurd dráma nagy ismerője, és ez a műfaj eddig hiányzott a repertoárunkról. (Ajánló a 14. oldalon.) Visszatér hozzánk a lassan másfél évtizede játszott és rendkívül népszerű *Fodrásznő* rendezője, Viktor Rizsakov, aki egy angol színésznő és író, Nichola McAuliffe érdekes művét, az egyelőre még *A szívem*

A Bánk bán előadás bukaresti közönsége

királynője munkacímét viselő előadást állítja színpadra. (*Ajánló a 15. oldalon.*) Ilja Bocsarnikovsz, aki már hosszú évek óta rendez Magyarországon és osztályt vezet a Színház- és Filmművészeti Egyetemen, a 20. század nagy amerikai írójának, Thornton Wildernek *A mi kis városunk* című darabját rendezi. (*Ajánló a 17. oldalon.*) A tervek között szerepel még a Karl Marx műve által inspirált *A tőke* című produkció, amire tavaly óta készülök. Dolgozik majd az évadban Alekszandr Popovszki is, aki olyan sikeres előadásokat rendezett az utóbbi években a Nemzeti-ben, mint *A Mester és Margaréta* és a *Don Juan*.

Az új előadások mellett a színház hatalmas repertoárjából is válogathatnak a nézők.

– Az elmúlt tizenkét év egyik legnagyobb teljesítménye, amire rendkívül büszke vagyok: a közel negyven címből álló repertoárunk. Egy ekkora kínálat esetében szokás mondani, ha egyetlen bemutatónk se lenne, akkor is izgalmas évadot tudnánk játszani a már meglévő darabokból. Nagyon fontos, hogy a következő évadban felújítjuk és újra műsorra tűzzük a *Rómeó és Júlia* mellett Bertolt Brecht két főművét, a *Kaukázusi krétakört* és a *Kurázszi mamát*, Tamási Áron tanulságos „játékát”, a *Tündöklő Jeromost* és a nagyszerű kolozsvári színész, Bogdán Zsolt vendégszereplésével Székely János drámáját, a *Caligula helytartóját*. Számos meglepetéssel készülünk a jövő évadra. A legfiatalabb nézőink számára pedig az SZFE rendező hallgatóival közösen létrehozuk a Magyar Meseházat. Ennek keretében hat-nyolc rendező állít színre egy-egy magyar népmesét

a Soproni Egyetem látványtervezői által létrehozott variabilis díszletben. A tervek szerint nagyjából havonta jelentkezőnk majd új mesejátékokkal. Gazdag évadot tervezünk!

LUKÁCSY GYÖRGY

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

HATÁRTALAN SZERELEM

2025. január 17-én mutatta be Kassán a kassai Nemzeti Színház és a budapesti Nemzeti Színház a két teátrum koprodukciójában Vidnyánszky Attila rendezését, Shakespeare *Rómeó és Júlia* című tragédiájának szlovák-magyar, kétnyelvű feldolgozását. Azóta az előadás a kassai színház repertoárján szerepel, és látható volt a Madách Nemzetközi Színházi Találkozón (MITEM) is. A rendhagyó előadás előkészületeiről, a próbaanyagok kihívásairól és a két társulat összehangolódásáról Nagy Anikó Mária rendező lírai werkfilmét készített *Határtalan szerelem* címmel, amelyben megszólalnak a produkció alkotói, és bepillantunk a kulisszák mögé.

A film megtekinthető Youtube-on:

Évadforduló

Nemzeti Színház 25/26

Csongor és Tünde

A mi kis városunk

A király halódik

A szív királynője

Bérletek, további információ: www.nemzetiszinhas.hu

„Elrappelem Vörösmartyt”

Hűen újítva – Szarka Tamás
a Csongor és Tündéből ír zenés
darabot

Vörösmarty Mihály Csongor és Tünde című előadását 2016-ban mutatták be a Nemzeti Színházban Vidnyánszky Attila rendezésében. A produkció még a 2025/26-os évadban is látható lesz a klasszikus mű zenés változatának premierjéig. A zenei anyag elkészítésére a Kossuth-díjas Szarka Tamást kérte fel a rendező, akivel már nem először dolgoznak együtt. Sikereik háttérében a közös műhelymunka áll, amelybe az énekes, zeneszerző, költő engedett betekintést.

Hogyan született meg a zenés darab gondolata?

– Vidnyánszky Attila ötlete volt, hogy egy zenei feldolgozással népszerűsítsük a magyar irodalom klasszikusát, Vörösmarty Mihály drámai költeményét, a *Csongor és Tündét*. Két-száz éve írta meg a mester ezt a darabot, ám ma már nehezen befogadható ez a sűrű szöveg. Ezért gondolt Attila egy zenés változatra, ami érthetőbbé teszi, „megnyitja” ezt a csodálatos művet, és én szívesen vállaltam a feladatot.

Ezek szerint változtatnak a szövegen a könnyebb befogadás érdekében...

– Ez volt az egyik legnehezebb kérdés! Én már többször „hozzászóltam” zenében más darabokhoz, például Lorca *Vérnász* című művéhez, ott egész blokkokat írtam bele az eredeti műbe a saját verseimmel. Megemlítettem Attilának, hogy a *Csongor és Tünde* patinás szövegébe is bele kellene írni, de azt mondta, hogy ragaszkodna az eredetihez. A mű szabad versformában íródott, tehát nem kötött, hogy két, négy vagy öt sor után csattan, rímel, mint mondjuk egy Petőfi-vers. A *Csongor és Tünde* nem megzenésítésre készült, az biztos! Na, de akkor mit csináljunk? Gondolkoztam, és eszembe jutottak az erdélyi „táncszók”, amit csujogatásnak is hívnak, amikor a tánc-

sok szöveget mondanak, ritmusra kiabálnak, ami rendkívül erős és hatásos elem. Főleg lányok művelték ezt a táncházban, „becsujogattak” mindenféle szöveget – néha elég pikánsakat. Amerikában is találkozunk ezzel, ott úgy hívják: rap. De ezt már nagyon régen kitalálták, Afrikában is régóta használják, többször hallottam már a népzenejünkben. Így aztán úgy gondoltam – modern szóhasználattal –, hogy „lerappelem” Vörösmartyt. Nem mindet, csak a java részét. És bizony a régi szöveggel, a patinás megfogalmazással ez ebben a zenei világban is működik! Még a duettek is gyönyörűen hangzanak. Ez számomra is újdonság, de fürdözöm benne, nagyon megtetszett, élvezem. A vers, de a próza is erősebb, hatásosabb zenei előadásban. Nyilván helyenként azért alakítanom kellett valamennyit a régi szövegen – vagy azért, hogy „belefértjen”, vagy, hogy rímeljen, mert ha nem rímel, akkor törik, szakad. És azt nem lehet! Ilyenkor a szövegíró – aki szintén én vagyok – rászól a zenészre, hogy annak gurulnia kell, mese nincs.

Hol tart most a munka?

– A zene nagy része megvan, már megírtam hat-hét dalt, egy-kettő van még hátra. Attilával folyamatosan kommunikálunk, és amikor valamivel elkészülök, összenézzük. Elmondja,

hogy mit gondol: ez itt jó, ott lehetne más, vagy mi lenne, ha ezt kicserélnénk erre vagy arra. Így haladunk előre. Jól dolgozunk együtt. Amikor elmerülök a munkában, csak írok-írok, és akkor érzem jól magam, ha különleges világot tudok teremteni zenében. És szövegben is, mert saját verset is írtam hozzá – Attila kérése is ez volt. Az egyik az Éjkirálynő áriája régi klaszszikus hangszerelésben, mert az passzol hozzá, illetve a darab végét is dallal oldottam föl. Inspirációt ad számomra az új zenei nyelvezet, és az is, hogy az előadással elsősorban fiatalokat szeretnénk megszólítani. Attilával régóta dolgozunk együtt, ismerjük egymást, tudjuk, hogy a közös munka csak a bemutatón ér véget, mert addig még mindig minden változik.

Tudja már, hogy kik a szereplők, kinek írja a dalokat?

– A prózai változat után ez egy teljesen új rendezés lesz, új szereplőkkel. Nem kell hozzá különleges énektudás, inkább ritmusra mondanak szövegeket a színészek, amihez a ritmusrészék elég. Nem könnyű az se, van, aki úgy gondolja, hogy az egyszerű, de ez nem így van.

Nagy sikerrel játsszák a 2024 őszén bemutatott *Esthajnal* című zenés darabot, amelyet szintén közösen hoztak létre Vidnyánszky Attilával. Mikor kezdték el a munkát a *Csongor és Tünde* zenés változatán?

– Tavaly télen, az *Esthajnal* sikeres bemutatója után. A *Csongor és Tündét* a következő évadban mutatják be, a tervek szerint decemberben. Nagyon várom. Boldog vagyok, mert ez egy csodálatos munka.

OZSDA ÉRIKA

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Vörösmarty Mihály – Szarka Tamás

Csongor és Tünde

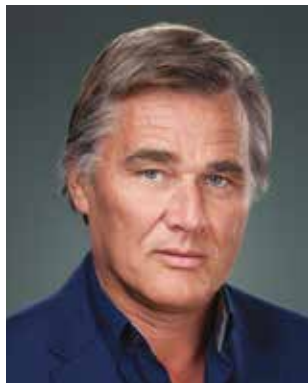
Főbb szerepekben: JUHÁSZ PÉTER, BATTAI LILI LUJZA, KATONA KINGA, POLYÁK ANITA, SÉRA DÁNIEL, KRAUTER DÁVID RÓBERT, JAKAB K. TAMÁS, WINKLER TAMÁS ÁBEL, BOGNÁR BENCE, SIPOS ILKA, BUBIK RÉKA e. h., MADÁCSI ISTVÁN

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

PREMIER: 2025. december • Nagyszínpad

A kaposvári egyetem színészosztályának kilenc végzőse immár a Nemzeti társulatának tagjaként szerepel a *Csongor és Tünde* zenés változatában

TRILL ZSOLT

NAGY MARI

SZÜCS NELLI

RÁCZ JÓZSEF

SZILÁGYI ÁGOTA

PALLAG MÁRTON

„**T**udom, hogy én én voltam, de mi is volt még, mi volt még?”

Haldoklik a király

Egy sosemvolt birodalom királya, Bérenger haldoklik. Az uralkodó azonban nem akarja elfogadni ezt, minden erejével kapaszkodik az életbe, ragaszkodik a trónhoz. Nemcsak a király végnapjai ezek, hanem az országáé is, amely romokban hever.

A *Haldoklik a király* című dráma „egyszerű” története attól válik igazán érdekessé, hogy a szerzője Eugène Ionesco, a 20. századi abszurd dráma mestere. Világhírű darabjai (*A kopasz énekesnő*, a *Székek*, a *Macbett*) mellett az 1962-ben Párizsban bemutatott *Haldoklik a király* az életmű legmelegebb, legmeghatóbb és legőszintébb vallomása és látomása az emberről, a nagy és végső találkozásról.

Tompa Gábor rendező (aki 35 éve vezeti a Kolozsvári Állami Magyar Színházat) egyik legnagyobb sikerű előadása az 1993-ban bemutatott *A kopasz énekesnő* volt, és azóta is kivételes érzékenységgel állítja színpadra az abszurd színház nagy mestereinek műveit. Kevesen rendeztek annyi Samuel Beckett- és Ionesco darabot, mint ő.

„Honnan »erednek« Eugène Ionesco látomásai? – teszi fel a kérdést egy, a szerzőre emlékező írásában Tompa Gábor. – Abból a meggyőződésből, hogy az értelem fantomja soha nem egy emberhalál »megtestesülése«? Vagy annak a lehetőségnek az elutasításából, hogy a történelem több a dogmák pusztá harcánál? Az újtól való rettegésből, netán önmaga társadalma kifulladásából? A véletlennek abból a misztikumából, amit az értelem nem képes megfejtteni, vagy »álmodozók« azon felismeréséből, hogy csalódottsága, kiábrándultsága az univerzum törvényeinek tünete? Bármelyik lenne is az érvényes válasz, kétségtelen, hogy e látomásból páratlan eredetiségű művek születtek. Olyan nyitott könyvek, melyeknek lapjai hol sima, hol pedig torz tükrök, amelyekben az emberiség hol megtalálja, hol meg elveszíti felbukkanó-eltűnő arcát. A Ionesco-panoptikumban nézők és színészek olvadnak egybe a tükrök rejtélyes játéka által.”

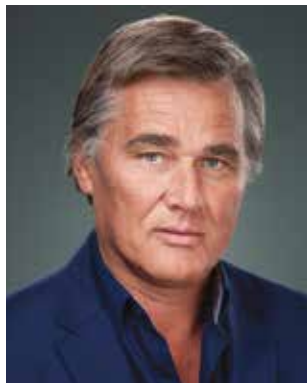
Eugene Ionesco:

Haldoklik a király

Játsszák: TRILL ZSOLT, NAGY MARI, SZÜCS NELLI, RÁCZ JÓZSEF, SZILÁGYI ÁGOTA, PALLAG MÁRTON

Rendező: TOMPA GÁBOR

PREMIER: 2025. december • Gobbi Hilda Színpad

TRILL ZSOLT

SZÜCS NELLI

POLYÁK ANITA

„**A**kkor néhány órára megállt az idő. Az az éjszaka olyan gyönyörű volt, mint a briliánsok ezen a nyakéken.

A szívem királynője

Erzsébet a koronázására készül. Maurice kommandósként azt a feladatot kapja, hogy a Buckingham-palotában őrizze a korona-ékszereket – épp a saját születésnapján. Az egyszerű katona ezen a különös éjszakán tudásával és sármjával elvarázsolja a hamarosan II. Erzsébetként uralkodó fiatal nőt, akibe halálosan beleszeret. A fiatalok megígérik egymásnak, hogy hatvan év múlva újra találkoznak. Maurice egész életét meghatározza ez a várakozás. Bár hűséges felesége, Helena úgy gondolja, hogy ez a történet csupán férje képzeletének szüleménye, Maurice hajthatatlanul hisz abban, hogy a királynő betartja ígéretét. Eközben megismerjük a halálos betegségben szenvedő Maurice utolsó napjait, aki elszántan várja a hamarosan bekövetkező kilencvenedik születésnapját, és rajongva idézi fel azt a hajdani sorsdöntő találkozását. Az idős házaspár szerény körülmények között tengődik egy kis londoni külvárosi házban, és a folyton zsörtölődő, korábban ékszerésként dolgozó Maurice emlékei egy izgalmas, titokzatos múltba vezetnek vissza. És eljön a várva várt évforduló napja. Csengetnek. Az ajtóban egy női alak áll...

A szerző szerint „minden jó történet az élet harmadik felvonásában játszódik”, és ez a megható, szellemes párbeszédekből építkező színdarab egyúttal elgondolkodtató szám-

vetés is a szerelem és hűség mibenlétéről, az örök vágyakozás és az önfeláldozás szívszorító megéléséről. Így kap sajátos fénytörést a darabban elhangzó mondat: „*kezemben tartottam az ön szívét*”. A darab 2012-ben elnyerte a rangos Edinburgh Stage Awardot.

„*Lenyűgöző történet ez, amelynek során gyógyulást nyernek az emberi szívek. A szerelem az, amire igazán vágyunk! Talán nem a szerelem a legnagyobb dolog, amit elsajátíthatunk ebben az átkozott világban?!*” – mondja Viktor Rizsakov. A neves orosz színházi alkotó a 2009 óta máig sikerrel játszott *Fodrásznő* rendezője szípor-kázó humorú, ugyanakkor szívhez szólóan érzelmes előadást ígér a közönségnek.

Nichola McAuliffe

A szívem királynője

Szereplők: TRILL ZSOLT, SZÜCS NELLI, POLYÁK ANITA

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

PREMIER: 2026 február • Kaszás Attila Terem

MINDEN, AMI SZÍNHÁZ, MINDEN, AMI NEMZETI SZÍNHÁZ...

* SZÍNÉSZINTERJÚK * KULISSZATITKOK * PREMIERAJÁNLÓK
* ELŐADÁS-AJÁNLÓK * SZÍNHÁZTÖRTÉNET * VILÁGSZÍNHÁZ
* SZÍNHÁZI NOVELLÁK * GASZTROSZÍNHÁZ * KÜLÖNLEGES
PROGRAMOK * SZÍNHÁZI FOTÓK * KRITIKUS NÉZŐPONTOK

A NEMZETI MAGAZIN
MINDEN KORÁBBI SZÁMA
ÉS AZ AKTUÁLIS KIADÁS
IS OLVASHATÓ A NETEN.

BERETTYÁN NÁNDOR

SCHNELL ÁDÁM

TÓTH LÁSZLÓ

SÖPTEI ANDREA

„Van-e olyan ember, aki érti, mi az élet, amíg él?

A mi kis városunk

A 20. század első felének egyik legfontosabb amerikai szerzője, Thornton Wilder, akit leginkább a *Szent Lajos király hídjá* című híres regénye nyomán ismerünk. Az 1938-ban írt *A mi kis városunk* Pulitzer-díjat kapott, ami rögtön az amerikai drámaírás élvonalába emelte, műve nyomán pedig később számos színpadi adaptáció és filmváltozat is készült. A darab cselekménye egy képzeletbeli amerikai kisvárosban, Grover's Cornersben játszódik, amelyhez az előadás narrátorát családi, ifjúkori emlékek fűzik, és a több évtizedet átölelő történetmesélés közben fokozatosan bomlanak ki a hagyományos vidéki életet élő emberek mindennapjait meghatározó események, fájdalmak, titkok és remények. „Ez egy egyszerű színdarab, amelyben minden bonyolult téma megjelenik; ugyanakkor rendkívül bonyolult darab is, amelyben nagy szeretettel mesélek a világ legegyszerűbb dolgairól” – vallja a szerző, aki egészen különleges dramaturgiájával nagyrészt a nézők fantáziájára bízva a szereplőket körülvevő világ megélését, és a csehovi színművekhez hasonlóan egy kisváros közösségének csendes mindennapjai mögött a lét derűs csodáját és mélyebb drámáját is képes ábrázolni. És persze elgondolkodhatunk az örök kérdésen: vajon mi marad belőlünk a halálunk után? Hogyan fognak emlékezni ránk az utánunk jövő nemzedékek?

A szívderítő humorral és líraisággal megírt darabról a fiatal lett-orosz rendező, Ilja Bocsarnikovsz így vélekedik: „Ez a történet az emberi élet legegyszerűbb eseményeiről szól – a születésről, a szerelemtől és a halálról. Hétköznapi emberekről, akiknek ugyanolyan szenvedélyeik, bánataik és örömeik vannak, mint nekünk, akik gondolkodnak önmagukról, az életéről, a világról és a helyükről ebben a világban. És csak amikor már túl késő, akkor képesek méltányolni az életnek nevezett ajándékot.”

VARGA JÓZSEF

NAGY MARI

Thornton Wilder

A mi kis városunk

Főbb szerepekben: BERETTYÁN NÁNDOR, SCHNELL ÁDÁM, SÖPTEI ANDREA, NAGY MARI, TÓTH LÁSZLÓ, VARGA JÓZSEF

Rendező: ILJA BOCSARNIKOVSZ

PREMIER: 2026. március • Gobbi Hilda Színpad

Nagyszínpad

Eugène Labiche – Marc Michel: **OLASZ SZALMAKALAP**

Rendező: Silviu Purcărete

Oscar Wilde: **SALOME**

Rendező: Diana Dobrev

Szarka Tamás: **ESTHAJNAL**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Vecsei H. Miklós és a QJÚB:

ÁZOTT HAJÁBAN HÉT HALOTT BOGÁR RAGYOG

Rendező: Vecsei H. Miklós

Mihail Bulgakov: **A MESTER ÉS MARGARITA**

Rendező: Aleksandar Popovski

CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ

Rendező: Vidnyánszky Attila

Molière: **DON JUAN**

Rendező: Aleksandar Popovski

Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE** (prózai változat)

Rendező: Vidnyánszky Attila

Katona József: **BÁNK BÁN**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Gárdonyi Géza – Zalán Tibor: **EGRI CSILLAGOK**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Kirill Fokin: **KING LEAR SHOW**

Rendező: Valerij Fokin

Sarkadi – Fábri – Nádasy – Zs. Vincze: **KÖRHINTA**

Rendező: Vidnyánszky Attila

TIZENHÁROM ALMAFA

Wass Albert művei és korabeli dokumentumszövegek alapján

Rendező: Vidnyánszky Attila

William Shakespeare: **RÓMEÓ ÉS JÚLIA**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Salome

Továbbra is műsoron

Gobbi Hilda Színpad

Székely János: **CALIGULA HELYTARTÓJA**

Rendező: Szász János

Bertolt Brecht: **A KAUKÁZUSI KRÉTAKÖR**

Rendező: Avtandil Varszimasvili

Molnár Ferenc: **EGY, KETTŐ, HÁROM – AZ IBOLYA**

Rendező: Rátóti Zoltán

Szergej Medvegyev: **FODRÁSZNŐ**

Rendező: Viktor Rizsakov

Sík Sándor: **ISTVÁN KIRÁLY**

Rendező: Berettyán Nándor

Tamási Áron: **TÜNDÖKLŐ JEROMOS**

Rendező: Márkó Eszter

Örkény István: **MACSKAJÁTÉK**

Rendező: Szász János

Szilágyi Andor: **LEÁNDER ÉS LENSZIROM**

Rendező: Márkó Eszter

Molnár Ferenc: **LILIOM**

Rendező: Fejes Szabolcs e. h.

Bertolt Brecht: **KURÁZSI MAMA ÉS GYERMEKEI**

Rendező: Theodórosz Terzopulosz

Örkény István: **TÓTÉK**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Kaszás Attila Terem

Földes László Hobo: **MEDVEVÁRA**

Rendező: Molnár Kristóf e. h.

Nyikolaj Erdman: **AZ ÖNGYILKOS**

Rendező: ifj. Vidnyánszky Attila

Hubay Miklós: **ŐK TUDJÁK, MI A SZERELEM**

Rendező: Rátóti Zoltán

Lukácsy György: **HAZATÉRÉS**

Rendező: Rubold Ödön

Földes László Hobo: **AZ UTCAZENÉSZ**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Petőfi Sándor: **A HELYSÉG KALAPÁCSA**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Anton Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Georg Büchner: **WOYZECK**

Rendező: ifj. Vidnyánszky Attila

Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Földes László Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Berecz András **ÖNÁLLÓ ESTJEI**

Isten bolondja, Teremtés, Síp és lant, A nagy verekedés, Mese a meséről

Bajor Gizi Szalon

Szűcs Nelli önálló estje: **FEDÁK SÁRI**

Rendező: Dávid Zsuzsa

RZ64

Rátóti Zoltán szólókoncertje az elmúlt tizenöt év dalaiból

Ezer éve tart

Úri muri, megazisten! címmel készít
játékfilmet a Nemzeti Színház társulata

Két hónapig tartó színházi próbák után, május végétől kezdődött az Úri muri, megazisten! forgatása először a fóti díszletvárosban, majd különböző tanyákon, Debrecenben és a Hortobágyon. A film a tervek szerint 2026-ban kerül a mozikba. A teátrumi háttér előnyeiről, szereposztásról és az Úri muri mai és örök igazságairól is beszélgettünk a színházi próbák és a forgatás között félúton Vidnyánszky Attila rendezővel.

FILMFORGATÁS

A Nemzeti Színház filmet készít. Pontos ez a megállapítás?

– Alapvetően igen, hiszen szinte a teljes társulat szerepel benne, és én rendezem. Természetesen egy filmes stábbal dolgozunk együtt.

Nem ez az első eset, hogy a Vidnyánszky Attila által vezetett színházban film készül.

– Már a Csokonai Színházban tettünk erre kísérletet 2006 és 2013 között, és így született meg *Liberté 56*, a *Szarvassá változott fiú*. Az előbbiből először készült el a film, és utána az előadás, az utóbbi esetében fordított volt a helyzet, sőt még egy önálló tévéfilm is született, a *Méhek tánca*. Akkor is azt gondoltam, hogy nagyon hatékonyan tud filmes üzemmódban is dolgozni egy színház társulata. Az intézmény kapacitásai optimálisan használhatók, a színház pedig szellemi műhelyként áll egy-egy filmprodukciónak mögött. A Covid idején én magam is szorgalmaztam egy külön pályázati keret létesítését, hogy a kényszerű leállás alatt már meglévő színházi előadásokból filmes verziók készüljenek. Így született meg az *Isten ostora* című produkciónk tévéfilm verziója, és abban az időszakban tucatnyi színházi film valósult meg az országban. Film készült a *Sára asszony* és az *Ők tudják, mi a szerelem* című előadásainkból is. Az egyik legutóbbi hazai példa pedig a Thália Színház *Ványa bája*.

A felsorolt példák esetében tehát volt a „háttérben” egy színházi előadás is. Ez is tervben van most?

– Felmerült ez is, de ne szaladjunk ennyire előre! Egyelőre film készül színházi háttérrel. Hogy lesz-e belőle színházi előadás, sok mindentől függ.

Amikor beszélgetünk, hetek óta javában folynak az *Úri muri, megazisten!* próbái a Nemzeti Színházban. Ezt érti a film és a színház hatékony együttműködése alatt?

– Így van. Azt hiszem, ez nem is tipikus – ilyen mértékben szinte biztosan nem. De nekünk megadatik ez a fajta ráfútas. Az évad premierjei elkészültek, folyik a Madách Nemzetközi Színházi Találkozó, a MI-TEM, így sokkal kevesebb saját előadást játszunk, ezért a színészeink jobban ráérnek. Ráadásul rendezőként a saját társulatommal dolgozom, ami hatalmas előny.

Kikre osztotta a főszerepeket?

– Kezdem a kivétellel. Csörgheő Csulira vendéget hívtam, mert ez a fajta érett és férfias alkat, egy „nagy indulatú” színész, amelyet a regény központi figurája kíván, most nincs a társulatban. Csulit ezért a vajdasági Kovács Frigyes játssza. A szerelmi háromszögből Szakhmáry Zoltánt a Bánk bán és Ádám szerepével már bizonyító Berettyán Sándor, a feleségét pedig Katona Kinga alakítja. A harmadik „szöveget”, Rozikát a most még csak harmadéves Tabajdi Anna játssza, aki remekül helyt állt beugróként egyik legutóbbi nagy produkciónk, a *Salome* cím-szerepében. Fontos figurákat játszik Trill Zsolt, Kristán Attila, Varga József, Tóth László, Herczeg Péter, Vecsei H. Miklós, Rácz József, Szarvas József, Berettyán Nándor, Rátóti Zoltán, Schnell Ádám és így tovább. Az *Esthajnal* előadásunkban szereplő roma Karaván Színház több tagja mellett a beregszászi társulatom is ott van a csapatban. Kisebb szerepeket kapnak a kaposvári színészosztályom diákjai.

Úgy dolgozik velük, mintha egy előadásra készülne?

– Igen is, meg nem is. A próbák után most nem a premier következik, hanem a munka „éles” fázisa, a forgatás. A próbateremben sorra beállítom a jeleneteket, ezeken aprólékosan végig is megyünk. Amikor szükséges, jelen van az operatőr, Győri Márk, aki elmondja saját szemszögéből a meglátásait, hiszen most nem a nézőnek, hanem a kamerának dolgozunk. Ez a munkamódszer azért is hasznos, mert nem a drága és mindig szűkös forgatási napokon kell magyaráznom a figurákat, a jeleneteket. A külső helyszínekre már felkészülten érkezünk – így a felmerülő változásokhoz is rugalmasabban tudunk alkalmazkodni. A filmek egyik jellegzetessége is igényli ezt. Ugyanis nem páros vagy pár szereplős kamarajelenetek egymásutánjából és néhány nagyjelenetből építkezik a film, hanem szinte mindig tíz-tizenöt vagy még több ember van jelen, akiket „összhangba” kell hozni, a bonyolult mozgásokat – a szí-

nészekét és a kameraét is – meg kell tervezni, s jó ezeket előre átvenni, lepróbálni, hogy a helyszínen már a lényegre lehessen összpontosítani.

2008-ban már rendezett előadást a regényből. Miért újra Móricz és az *Úri muri*?

– Mert íróink közül szerintem ő az, aki leginkább ráérezett a magyar ember lelkének összetettségére, vágyaira, szenvedélyeire, görccseire, akarásaira. Leginkább arra, hogy mindannyiunkban valami zsigeri pogány indulat feszül. Ennek megzabolázása, civilizálása és az ebből örökké kitörni vágyás az, aminek Móricz irodalmi formát tudott adni a novelláiban, regényeiben. És a férfi-nő viszony mélységeiről még szót se ejtettünk! Az *Úri muri* a hatalmas életmű egyik csúcsa, remekmű.

Az „örök” témák mellett Móricz nagyon „kortárs” regényt írt az *Úri murival* a 1920-as évek Magyarországról.

– Leginkább a vasútvonal körüli ügyek történetére igaz ez – és bár Móricz korát ismerjük meg ebből, maibbat aligha tudunk ennél. Az „okosban” megoldjuk korrupt világa, a mindennek fölött, alatt, mögött lévő érdekek szövetségében való érvényesülés és érdekérvényesítés játszmáit látjuk ma is. Az a fajta „úri” mentalitás sem veszett ki, amiről Móricz azt írja: itt mindenki úr, a maga ura, akinek csak az Úristennel van elszámolnivalója, és erre büszke. Vannak persze dolgok, amik változtak a regény 1928-as megjelenése óta, hiszen volt háború, forradalom, váltották egymást rendszerek, társadalmi berendezkedések, de a „lényeg”, amit Móricz a magyar emberről elmond, örök. Folyik az úri muri, tegnap és ma és ezer esztendeje ugyanúgy, és eközben mindig legjobbjaink vesznek oda. Ennek a fájdmáról is szeretnénk mesélni.

KORNYA ISTVÁN

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Néhányan a szereplők közül: Kristán Attila, Kovács Frigyes, Trill Zsolt, Berettyán Sándor

PORTRÉ • VECSEI H. MIKLÓS

Jelenet Az ázott hajában hét halott bogár ragyog című előadásból

„Mestereim tanítását követve színházcsinálóként létezem, így élem a mindennapjaimat. Engem minden érdekel egy előadás születésében, nemcsak a szöveg, a szerep, a rendezés, hanem az is, hogy hány milliméteres csavarral rögzítik a különböző díszletelemeket, olaj vagy víz alapú festéket használnak a díszlethez és így tovább. Az alkotás minden egyes pillanata érdekel, és közöm is lehet hozzá alkotóként.

Hatással lenni

Vecsei H. Miklós mesterei tanításáról, a teremtés igényéről, a csend erejéről és a népszerűség csapdájáról

„Van egy hivatásom, és szerencsés vagyok, mert ez a legnagyobb szenvedélyem. Rajongok az alkotásért, az alkotóközösségemért, és minden gondolatom ekörül forog. Minden pillanatot a színházon keresztül látok. A színház mélyebb értelmű valóságot jelent számomra, mint a mindennapi élet” –mondja Vecsei H. Miklós. Foglalkozása: színházcsináló.

Egy játékfilm színházi próbájáról érkezett az interjúra. Hogy is van ez?

– Vidnyánszky Attila filmet forgat Móricz Zsigmond *Úri muri* című regényéből a Nemzeti Színház társulatával. Egy színházi próbafolyamattal egyenértékű előkészület zajlik éppen.

Az *Úri muri* vaskos anyag.

– Attilának volt belőle egy nagy sikerű előadása még Debrecenben, ezt szeretné filmformátumban megörökíteni. Tíz éve fejleszti a tervét, remélem, tudunk neki segíteni abban a társulattal, hogy Móricz eszméletlen gondolatfolyama megelevenedjen. Mesterem, Hegedűs D. Géza egyik nagy kedvence Móricz, de még sosem volt alkalmam foglalkozni vele. Most, hogy végre elmélyedhettem benne, nagy hatással van rám.

Mi fogta meg?

– Bámulattal követem Paolo Sorrentino életművét és gondolatiságát. A fellinii hagyományokra alapozva egy igazán 21. századi filmnyelvvvel tudja megmutatni a mai olasz identitást és lélek magját. Sokat gondolkozom azon, hogy mi lehetne ennek a magyar megfelelője. Cserna-Szabó András Sömmi című műve jár mindig a fejemben, ha erre gondolok, de most, hogy szembesültem azzal, mennyire egyedi és utánozhatatlan Móricz írói világa, nagyon izgatott vagyok, hogy vajon sikerül-e ezt filmre leképezni. Annyira finom és indirekt a humora, a grotesksége, az emberismerete, annyira „magyarul” tudja kiforgatni a szereplői lelkét a legmélyebb bugyrokig, amivel én nem voltam teljesen tisztában. A színházi nyelv filmre való adaptálásában egyelőre csak bábok vagyunk, de megpróbáljuk a lehető legtöbbet hozzátenni az alkotók elképzeléséhez.

Csak bábok?

– Mestereim tanítását követve színházcsinálóként létezem, így élem a mindennapjaimat. Engem minden érdekel egy előadás születésében, nemcsak a szöveg, a szerep, a rendezés, hanem az is, hogy hány milliméteres csavarral rögzítik a különböző díszletelemeket, olaj vagy víz alapú festéket használnak a díszlethez és így tovább. Az alkotás minden egyes pillanata érdekel, és közöm is lehet hozzá alkotóként. Egy filmforgatás azonban sokkal üzemszerűbb. A színész ebben a gépezetben csak a szerepével kell, hogy foglalkozzon. De megint csak eszembe jutnak egyetemi mestereim, akik azt tanították, hogy amikor az a feladat, hogy „csak” játszani kell, akkor nem szabad különféle mellékprojektekre figyelni. Most egy jó pedagógiai helyzetként fogom fel, hogy itt és most egyetlen dologra, vagyis a szerepemre kell koncentrálnom, azt kell megfejtennem.

Egy évad óta van a Nemzetiben, és ez az első alkalom, hogy színészként dolgozik a társulattal. Eddig afféle „kakuktkojás” volt, mint Hobo és Berecz András, akik saját előadásaikkal és közönségükkel gazdagítják a színház életét. Ön mire szerződött?

– Nem messze onnét, ahol lakom, van egy kétszáz éves rom-templom. A sors fintora, hogy épp Gobbi Hilda és Latinovits Zoltán forgattak ezen a helyszínen utoljára, azóta üresen áll. Én Attilát azzal a tervvel kerestem meg, hogy támogatna-e abban, ha én ebből egy szakrális színházi befogadóteret építenék. Szó szót követett és megkérdezte, hogy nincs-e kedvem Hobo és Berecz András mellett egy harmadik generáció tagjaként képviselnem azokat a színházi határterületeket, amikben én keresgélek. A Nemzeti Színház egy magyar színész életében mindig is a legfontosabb intézmény lesz, akármit is sugalljon az aktuális politikai helyzet, Attila korábbi előadásai a legfontosabb színházélményeim közé tartoznak, ifj. Vidnyánszky Attila pedig a legfontosabb alkotótársam, az ő biztatása, és az előbbi pontok is segítettek abban, hogy meghozzam ezt a döntést. Megtisztelő, de nehéz döntés is volt, mert tudtam, hogy mennyire terhelt most a színházi világ szituációja, és kényelmes helyzetben voltam a Vígszínház utáni éveimben függetlenként és Kolozsváron is. De mégis így döntöttem, és örülök neki, az eddigi fél év alatt csak szeretetet, odafigyelést és profizmust kaptam az engem körülvevő új közegtől.

Ilyen határterületen mozgó és igazi színházcsinálói munka volt az elmúlt évadban bemutatott *Ázott hajában hét halott bogár ragyog*. A Radnóti Miklós és Gyarmati Fanni szerelméről szóló előadásnak írója, rendezője, egyik előadója is egyben.

– Teljes előadói és technikai stábbal érkezünk, ami rendhagyónak számít a magyar színházi világban. Izgultam a szituáció miatt, de az első pillanatoktól kezdve meglepően erős kapcsolat alakult ki a két stáb között, ami a mai napig tart. Fél

VECSEI H. MIKLÓS

1992-ben született Budapesten. Színész, dramaturg, rendező. 2015-ben végzett a Színház- és Filmművészeti Egyetemen Marton László és Hegedűs D. Géza osztályában. 2015-től a Vígszínház, 2024-től a Nemzeti

Színház társulatának tagja. 2016-ban Junior Prima-díjat kapott megosztva ifjabb Vidnyánszky Attilával, akivel 2017-ben hozták létre a Sztalker Csoportot. Ennek egyik része volt a Poket elnevezésű olvasásnépszerűsítő projekt is.

Szerepelt tévésorozatokban (*Egy nyári kaland*, *Csak színház és más semmi*) és ő alakította a *Semmelweis*-film címszerepét. Első színházi rendezése *A két pápa* volt 2020-ban a Rózsavölgyi Szalonban. Két verseskötete jelent meg.

A Nemzeti Színház 2025/26-os évadjában az *Ázott hajában hét halott bogár ragyog* és *A tőke* című előadásokban látható.

– Őszintén mondom, hogy ez egyáltalán nem foglalkoztat. A figyelmem egy század százaléka sem irányul erre a témára.

De nyilván érzékeli.

– Van egy hivatásom, és szerencsés vagyok, mert ez a legnagyobb szenvedélyem. Rajongok az alkotásért, az alkotóközösségemért, és minden gondolatom ekörül forog. Minden pillanatot a színházon keresztül látok. A színház mélyebb értelmű valóságot jelent számomra, mint a mindennapi élet. Ez a nézőpont vált az életformámmá. A shakespeare-i mondat jelentése, hogy színház az egész világ, csak az utóbbi időben vált számomra ezen keresztül érthetővé. Ha hazamegyek, és látom a kisfiamat, ahogy vár az ablakban állva, az is ide tartozik. Emellett megadatik nekünk, hogy az év háromszázhatvanöt napján irodalommal, zenével, képzőművészettel, mély emberi történetekkel foglalkozzunk. És mindezek fényében a sztárság és hírnév nem létezik, nem is vehető komolyan.

Eddig a felismerésig el is kell jutni. Egy fiatal ember életében a siker, a hírnév nagy kísértés.

– Ez így van. Amikor a *Pál utcai fiúk* berobbant, akkor vettem észre ennek a veszélyét. De nem rögtön.

Az egyik legszerethetőbb figurát, Nemecsekét alakította.

– Az előadások után másfél-két órán keresztül fotózkodtunk és dedikáltunk. Két év telt el így. De egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy ez a szeretet nem az, amit mi szeretetnek hívunk.

év alatt a huszonhatodik előadásnál járunk, telt házzal játszunk, Juhász Annának hála, remekül felépített ráhangolót tarthatunk az előadás előtt, utána pedig a közönségtalálkozón vezethetjük be az alkotás nagy kérdéseibe a közönséget. Van egy pilinszkyi gondolat, amikor arról beszél, hogy Auschwitzban látott egy képet, ahogy egy öregasszonyt hajtának a kivégző barakk felé. „Álltam a kép előtt, erőnek erejével meg akartam állítani ezt az évtizedekkel ezelőtti boldogtalanságot. Ahogy a fotó látszólag megállítja, de én a valóságot akartam megállítani. És akkor megértettem, hogy semminek sincs értelme, ha nem tudjuk jóvátenni azt, ami már megtörtént. És méghozzá személy szerint azokkal, akikkel megtörtént...” Ezt a jóvátételt szerettük volna megvalósítani az anyag kapcsán, és úgy érzem, hogy talán megközelítettük. A Nemzeti társulata egyébként nem teljesen ismeretlen számomra, majdnem mindenkit régről ismerek, vannak közöttük jóbarátok, többükkel dolgoztunk is együtt. És első színpadra lépésem is ide köt, a János Vitézben, még egyetemista koromban.

A Vígszínház *Pál utcai fiúk* című előadásának Nemecsekjeként, majd a nagy sikerrel vetített *Semmelweis*-film címszereplőjeként megismerte egy olyan közönségréteg is, amely talán kevésbé figyelt fel a korábbi munkáira. Igazi sztár lett – hogyan kezeli a népszerűséget?

lfj. Vidnyánszky Attilával a Sztalker Csoport által színpadra állított Woyzeck olvasópróbáján (2018)

Fájdalmas kimondani, de talán ez a szeretet nem valós. Mert nem bennünket szerettek, hanem akit láttak bennünk, amit a karaktereink képviseltek. Ez persze szép dolog, rengeteg erő és hit tud átömleni rajtunk keresztül a nézőkig, de ez nem a mi teljességünk. Szép, komplex, de veszélyes helyzet is. Amíg ez a jelenség nem volt az életemben, én voltam a legszabadabb ember, akit ismertem. Ma már sajnos ez nincs így. Ez hiányzik. Már oda kell figyelnem, hogy mi történik körülöttem, hogy ne okozzak csalódást. Mert az ügyek, amit a színházunk és a darabjaink képviselnek, sokkal fontosabbak, mint én vagyok. És persze lehetne azt mondani, hogy ez egy öncenzúra, önmegtartóztatás, de valójában, ha tiszta lélekkel élek, akkor semmi olyan nem történik, amit szégyellnem kellene. Erre próbálom hajtani az őszinteségen keresztül a mindennapjaimat, és remélem, sikerül időről időre „megérkezni”. A hírnév másik nagy veszélye szerintem, hogy a sok felületes interjú és megjelenés kapcsán kialakul az emberről egy kép, amivel aztán azonosítják őt. Ezzel nincs mit tenni, ez így működik. De fenyeget a veszély, hogy egy idő után te magad kezdesz hasonlítani ehhez a képhez. Nekem jó hat évembe telt, mire erre rádöbbszemtem.

Az imént úgy fogalmazott: rajongok az alkotásért, az alkotóközösségemért... Hogyan működik Vecsei H. Miklós, az ALKOTÓ?

– Először is eljutok a saját életem zajából a csendig, a fehér lapig. Ez egy nagyon fontos lépés, mert innen lehetséges valamiféle objektivitás. Itt megpróbálok óvatosan körülnézni, és megkeresni azt, hogy miről lenne érdemes beszélni. Mi lehet

több annál, mint hogy csendben maradok? Mivel nem szennyezem tovább az információvégtelent. Az a jó ebben a keresésben, hogy a kérdések egyre pontosabbak tudnak lenni, és ha az egyik válasz igaznak bizonyul, azt az ember egyből megérzi. Az első gondolatától, a bemutatón átél pillanatokig az igaz pillanatok láncolata valójában az alkotás. És ez az igaz pillanat összetéveszthetetlen, de van, amikor fél évig, egy évig nem találja meg az embert. Nincs igazán válasz arra, hogy miért nem? Az a tapasztalatom, hogy valami önismereti hiány állhat ilyenkor a háttérben. A Radnóti-anyag első lépcsője az a felismerés volt, hogy csak nyolcvan év telt el a holokauszt óta. Ha felszállok a villamosra, ülnek ott olyanok is, akik éltek már, sőt kiskamaszok lehettek. Akkor egy fél földrész gondolta, hogy birtokában van valami igazságnak. És ez egy alkotónak mindig megüti a fülét, amikor valaki azt mondja, hogy „tudja, mi az igazság”. Ezen felül pedig egy háborús világban élünk. Jó, hogy rá tudunk nézni Miklós és Fanni életére ezekben az években. Bízom benne, hogy irányt adó, és valóban színházi lesz az, amit találunk majd őket kutatva. Fáj, hogy nincs már Marton tanár úr, mert ő olyan szépen vezetett minket mindig ezeken az útjainkon. Most jut eszembe, hogy halála előtt két könyvet adott a kezembe, Móricztól *A boldog embert*, és Stefan Zweigtől *a Sakknovellát*. Az alkotás első lépése a forrásgyűjtésből, valamint egy kezdetleges szöveggönyv összeállításából áll. Amikor ez megvan, rá kell jöjjünk, hogy mi lesz az anyag premisszája, azaz, mi lesz az a kulcsmondat vagy kulcskérdés, ami felé az anyag minden pillanata tart majd. Ez talán a legfontosabb, mert ez nem engedi majd szétesni az anyagot, és ez szüli majd

Próbál a QJÜB, Vecsei H. Miklós alkotótársai (2024)

meg a formát is. Szerencsés az, akinek van bátorsága bízni a formában, bízni abban, hogy a forma idővel mutatja magát. Így az is megtörténhet, hogy egy anyag azt válaszolja az alkotónak, hogy én nem vagyok színház. Én egyetlen dal vagyok, én egy fény vagyok, én egy összenézés vagyok a városban, és csalódni fogsz, ha engem a színházban keresel. Én ezt szépnak találok, és mostanra talán már vagyok eléggé szabad ahhoz, hogy vállalni is tudjam. A Nemzeti Színházban is dolgozó Anatolij Vasziljev ír erről egyébként gyönyörűen a *Színházi fűga* című könyvében. Fontos példaképek ők számomra Viktor Rízsa-kovval együtt. De ha visszatérünk a hírnévhez, akkor az is egy forma egyébként. Mármint a popularitás.

De Vecsei H. Miklós ismert, népszerű, mondhatni populáris. Így aztán előfordul, hogy nem a szülő vagy a magyartanár kelt érdeklődést József Attila iránt, hanem a színész, akit „látni kell” a *Mondjad, Atikám!* című előadásban.

– Voltam egyszer egy 30Y koncerten, ahol Beck Zoli azt mondta, hogy mi nem azt szeretnénk, hogy minket nézzetek, hanem hogy együtt nézzünk valamerre. Itt is erről van szó. Én és az alkotótársak felismerünk egy értéket – mondhatnám, hogy értékrést –, és szeretnénk ezt felmutatni. Állandó lelki-furdalás tárgya, hogy a popularitás milyen eszközeit és formáit vagyunk hajlandók vállalni azért, hogy ezek az értékek kiragoghassanak. Persze az érték is egy szubjektív fogalom, ezért sosem lesznek valóban objektív helyzetek a társadalomban, de törekedni kell rá, hogy mégis találjunk, mert ezeken keresztül lehetne összekapaszkodni. Ezt az összekapaszzkodást

félíg-meddig lemondóan ejtem ki a számon, mert úgy érzem, hogy lehet, én már nem tudnék részt venni benne, de hitem van, hogy mások igen. De a szubjektivitáshoz tartozik az is, hogy igazi színházat nem lehet máshogyan csinálni, csak ha az ember olyan anyagot talál, ami fontosabbá válik, mint ő maga.

Nagy feltűnést – kritikai és közönségsikert – aratott a Sztalker Csoport, amely az ifjabb Vidnyánszky Attila és az ön előadásainak a létrehozására alakult. A 2017-ben bemutatott, Arany és Petőfi barátságáról szóló, *Kinek az ég alatt már senkije sincsen* után olyan darabok születtek, mint például a *III. Richard*, a *Vízkereszt*, de amúgy mindegy, a Nemzetiben készült *Woyzeck*. Egy nagyon régi interjúban azt mondta, minden előadásukkal egy miniforradalmat képviselnek. A csoport egy ideje már nem működik, de mi van a forradalmi hevülettel?

– Még mindig tart bennünk, csak már nincs neve. Nem tudok a többiek nevében beszélni, de én mindenképpen úgy érzem, hogy a mai napig ebből alkotunk és dolgozunk, hol különböző felállásokban a sztalkerekkel együtt, hol külön-külön. Sokat változtunk az egyetemi évek óta. Idén tizenöt éve, hogy barátságban vagyunk. Teljesen máshogy látjuk a világot már, mint akár öt évvel ezelőtt. Én hangos voltam, a mában éltem és forradalmat szerettem volna egy egymásra figyelőbb és igazságosabb társadalomért, ma már csendes vagyok, a történelem egészét nézem, nem látom lineárisnak az időt, és nem szeretnék senkit és semmit megváltani, csak a családomat boldognak tudni, és tisztességgel maradni az alkotói pályán.

A Semmelweis-film forgatásán a rendező és a főszereplő, Koltai Lajos (kamerával kalap nélkül) és Vecsei H. Miklós

Sokszor emlegeti: az alkotás célja végsősoron a hatás. Mit értünk ez alatt?

– Akkor tartok jónak egy alkotást, ha az hat. Egyébként az életet is így tudom értelmezni. Inkább gondolom valóságnak az átélt pillanatok láncolatát, mint a mérhető idő múlását. Egy színházi előadás akkor jó szerintem, ha utána a néző azt érzi, hogy megváltozott, ha egy másik ember megy már haza, vagy épp, hogy végre ő. Esetleg nagyon-nagyon hosszú idő után végre találkozik önmagával. Ahhoz, hogy ezt létre tudjuk hozni, nekünk is így kell élni az életünket. A kettő összefügg. Mert nem csak az az alkotás, amit létrehozunk, hanem az is, ahogy körülötte élünk. Nincsenek valódi csendek, ha az alkotó nem hisz százszázalékban abban, amit a színpadon képvisel. Ezek olyan mondatok, amiért engem az egyetem után kiröhögtek, most már szívesen vállalom, mert ez a legnagyobb szabadságom. Ebből következik persze az is, hogy az alkotás, természeténél fogva mindig csak személyes lehet. Ehhez pedig elengedhetetlen, hogy újra és újra megkérdezzük magunktól, hogy kik is vagyunk. Nem véletlenül kezdődik úgy a Hamlet, hogy „Ki vagy?”, nem véletlenül áll a delphoi jósdá kapuján, hogy „ismerd meg önmagad”, mint ahogy ezt Karsai György tanár úr olyan pontosan tanította nekünk. Ha azt érzem, hogy ez a személyesség már csak a csendben talál majd igazságot, vagy már nincs nézője, meg fogom érteni, hogy az én hatásom a színházi életben eddig tartott. Az életem minden másodperce a színház, de mégsem lételemem. Ha úgy hozza a sors, hogy nem lesz né-

zőm, az lesz a színház válasza számomra. Hálás leszek, hogy ez lesz az utam vége, és *kertész leszek, fát nevelek...*

A zajos nyilvánosságban mindenki a hatást vadássza...

– Szerintem nagyon sokan vannak csendben is. Több, számomra meghatározó gondolkodóval tartom a kapcsolatot, akik évek, évtizedek óta nem szólalnak meg. Jobbnak látták leszűkíteni a figyelmüket a közvetlen környezetükre, és hivatásuk tárgyára. Én is effelé tendálok. Ez persze nem jelenti azt, hogy az ember leveszi a szemét a társadalmi ügyekről, csak nem hisz többé a nyilvánosságban. Én sem hiszek a nyilvánosságban. De hiszek a kisközösségekben, az élő szóban és a szorgalomban. Most is csak azért beszélünk, mert társulati tagként kötelességem, de alapvetően szégyellem magam minden mondatért jelenleg, aminek pont van a végén, mert fogalmam sincs, hogy mi fog történni a világon. Azt hiszem, egy átmeneti történelmi korban élünk. Az emberek többsége azonosítja a valóságot azzal, amit az interneten és a televízióban lát és hall. Nekünk talán ez ellen lehet még valamit tennünk. A kettészakítotttságot pedig kívülről figyelem, és megvagyok lepve, hogy milyen kevés emberben van meg az igény a másik megértése és a párbeszéd felé.

Vissza kell húzódni?

– Dolgozni szeretnék, és amit gondolok, azt az elkészült darabokon keresztül megmutatni. És nem leszűkíteni az alko-

„Az a kérdés fogalmazódott meg bennünk, hogy most, a 21. században hogyan nézne ki egy szertartás. Mi felé fordulna, kiket szólítana meg, mi a célja, van-e illata?

tás idejét egy-két hónapra, hanem addig dolgozni mindenem, amíg minden oldalát meg nem vizsgáltam. A *Pál utcai fiúk* idején – egy szűk évtizede – még volt bennem társadalomformáló vágy. Már nincs. Jó ideje nem mondok véleményt társadalmi témákban a nyilvánosságban, mert nem látom semmi értelmét. Megvannak az életemben azok a társadalmi ügyek, amikért csendben tudok tenni. Ha valaki bántani próbál egyes cselekedeteimért, mindig elküldöm a telefonszámomat, hogy hívjon fel, ne kommentekben beszéljünk, de még soha senki nem hívott fel. Ez csak azt mutatja nekem ilyenkor, hogy annyira elfajult a társadalmi hangulat, hogy igazából nincs már semmi vágy arra, hogy megértsük a másik igazságát. Ez tulajdonképpen az ellentétje a színházi gondolkodásnak. Ugyanakkor a huszadik századtól a mai napig láthatóak azok a pontok, amelyek ennyire eltorzították a közbeszédet. El nem tudom mondani, milyen ajándék nekünk az, hogy az utóbbi pár évben Arany János, Petőfi Sándor, Pilinszky János, Nemes Nagy Ágnes, Radnóti Miklós, Csoóri Sándor, Bereményi Géza, Cseh Tamás, Bartók és Kodály, Ferenc és XVI. Benedek pápa, Brecht, Faulkner és Büchner életművét elolvashattuk, megismerhettük, és talán valamit a lelkünkben is megsejthettünk. Például azt, hogy Bartók miért indul el tizenévesen identitást keresni, miközben minden tanára le akarja erről beszélni, és mit jelent neki, amikor először meghallja a pentaton skálát... Vagy azt, amikor Arany János Juliska lánya emlékezetére íródió versét nem tudja befejezni, és azt írja a mindenhol szabályosan verselő Arany, hogy nagyon fáj, nem megy... Vagy ott van Janovics Jenő igazgató-rendező: amikor a nyilas terror elől menekül a Budapestre tartó vonathoz, de megér neki fél utcányi életveszélyt, hogy visszafusson, és még egyszer rápillantson a kolozsvári színház épületére... Vagy Radnóti, aki ott áll a saját maguk által megásott sír mellett, várva a kivégzést, és verset ír... Amikor úgy alakulna az életünk, hogy beszippan a közbeszéd és a társadalmi hangulat, akkor ezek az életművek mindig ott lesznek előttünk, vissza lehet hozzájuk kapaszkodni, és rendbe teszik az ember prioritását és az alkotáshoz fűzött viszonyát.

Impozáns ez a lista – talán egy alkotói program gerincének is tekinthető?

– Az a becsapós ebben, hogy mi nem a régi nagy magyarok, példaképek, művész elődök életéből szeretnénk színházat csinálni. Nem. Mindig a legerősebb színházi anyagot keressük

a bennünket foglalkoztató kérdésekhez, és ezek azok. Radnóti és Fanni szerelménél a holokausz árnyékában nem tudok erősebbet. Ha tudnék, azt csináltam volna. Eszembe nem jutna bárkit leporolni és „irodalomórát” tartani. Kipukkadna az egész! Mi nem azt állítjuk, hogy ezek jó emberek voltak, hogy ők példaképek. Nem feltétlenül a személy felől közelítünk, hanem onnan, hogy mit üzen nekünk az életmű. Amikor a József Attila-estet csináltam, a valaha volt legbűnösebb, botladozó embert akartam bemutatni, de azzal a hatással, hogy a néző a végén azt fogja mondani, hogy értelek, itt a kezem, menjünk együtt tovább.

És Vecsei H. Miklós merre megy tovább? Miket tervez?

– Szeretnék filmmel foglalkozni. Nagyon sok anyag van a fiókban, aminek a film lenne a formája, és vannak az eddigi munkák között is olyanok, amelyeket filmen újra lehetne gondolni. Egy másik téma is foglalkoztat. Van körülbelül háromszáz olyan templom ma Magyarországon, ami nincs használatban vagy csak évente egy-egy alkalommal. Ezeket valakik valamikor hittel építették, és a teóriám szerint ez a hit és ennek az energiája ma is ott van, ha csak egyetlen kavics maradt is magából az épületből. Ha hiszünk a színházban, hinnünk kell ebben is. Szeretnék kísérleti jelleggel létrehozni egy liturgiát úgy, hogy vetíthetek, zenélhetek, illatokat gyárthatok, festhetek hozzá... Balla Gergellyel, a Platon Karataev frontemberével és Takács Dorinával, a Δeva formáció vezetőjével dolgozunk rajta. Az a kérdés fogalmazódott meg bennünk, hogy most, a 21. században hogyan nézne ki egy szertartás. Mi felé fordulna, kiket szólítana meg, mi a célja, van-e illata? Nincs szó blaszfémiairól, és nincs ebben vallási igény sem. Azt reméljük, minden felekezet a sajátjának tudna tekinteni egy ilyen előadást. Úgy járnánk el, mintha nem lenne tudomásunk a vallástörténetről, hanem csak a természetet ismernénk és az emberi lelket.

És hatást keltene.

– Szeretnénk meghívni minden ott lakót ezekre az előadásokra, hogy megérezzenek valamit abból, ami ott lapul a magára hagyott épület falai között, ott van velük az év minden napján – de lehet, hogy nem tudnak róla...

KORNYA ISTVÁN

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

12. MITEM • 2025. ÁPR. 25. – MÁJ. 25.

Színházi világok találkozása

Tizenkét éve rendez meg a Nemzeti Színház a Madách Nemzetközi Színházi Találkozót, a MITEM-et. Kezdjük a számokkal: 45 országból 143 társulat 319 előadása volt látható az elmúlt években. A számok mögött alkotók állnak: színészek, rendezők, tervezők, dramaturgok és fodrászok, öltöztetők, kellékesek, díszletmunkások – társulatok. A világ minden részéből érkeztek már Budapestre színházak – hogy csak a most zárult fesztivál földrajzi távlatait említsük – Mexikótól Franciaországon át Japánig. Két új ország is bemutatkozott az idén: Albánia és Mongólia.

A 2025-ös MITEM különlegessége a nyelvi és etnikai kisebbségek előadásainak a bemutatkozása volt. A meghívottak között szerepelt oroszországi hanti, észak-macedóniai török, georgiai orosz társulat, Romániából pedig egy német és egy zsidó színház kop-

A 12. MITEM ORSZÁGAI

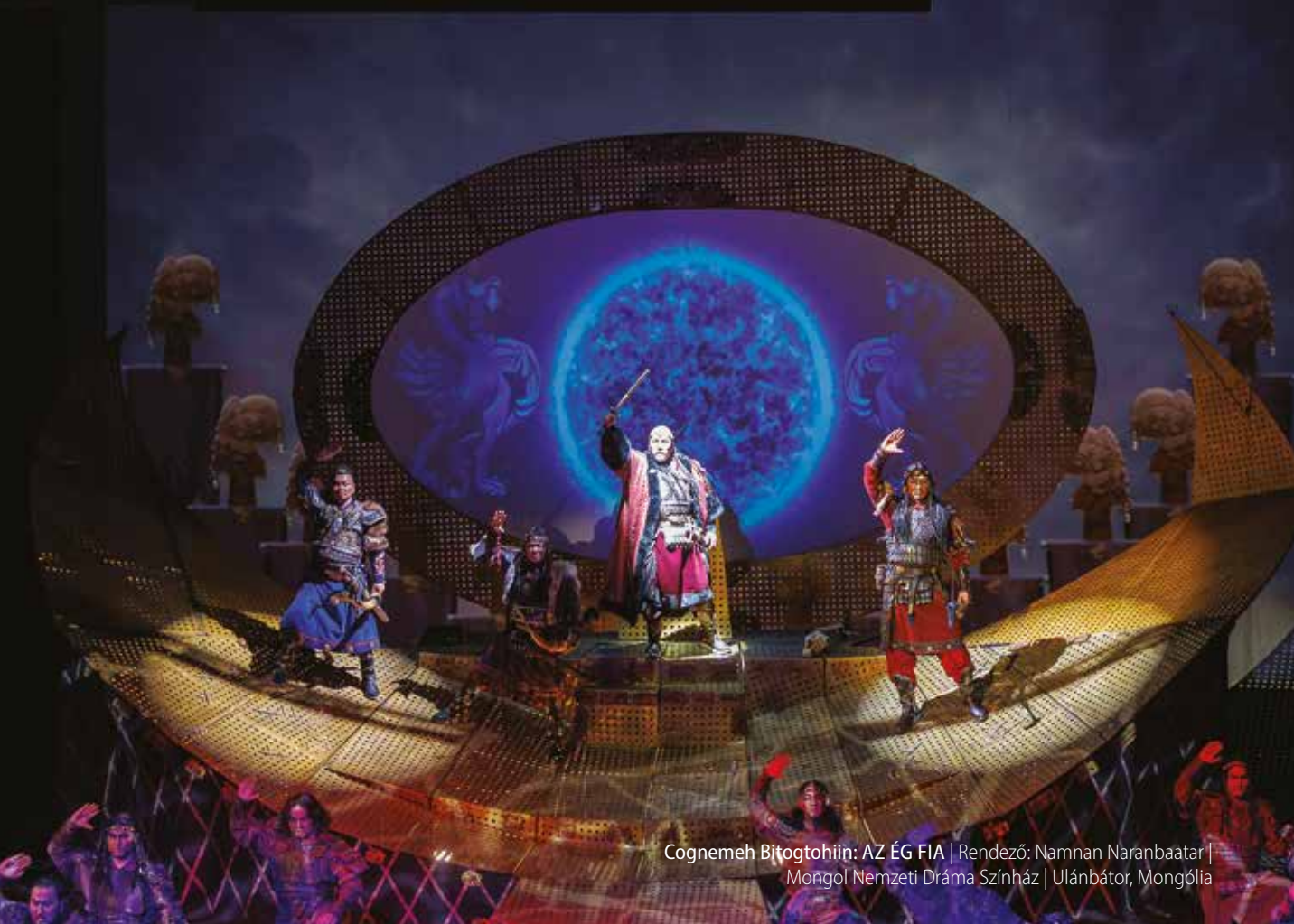
Albánia • Belgium • Bulgária •
Észak-Macedónia • Franciaország
• Georgia • Görögország • Izrael
• Japán • Kína • Lengyelország •
Magyarország • Mexikó • Mongólia
• Olaszország • Hanti-Manszijszki
autonóm terület (Oroszország)
• Románia • Szlovákia • Szerbia •
Törökország

rodukcióját láthattuk. Ennek a programnak a részeként megtörtént a Nemzetiségi Színházak Világszövetsége alapításának előkészítése számos kisebbségi színházvezető részvételével. „A hidak építését jelenti ez is – fogalmazott Vidnyánszky Attila, a Nemzeti Színház és a MITEM vezetője, hozzátéve: Több száz olyan színház van a világban, amely etnikai, nyelvi kisebbségként harcol azért, hogy megmaradjon közösségük nyelve, életben maradjon kultúrája. Megpróbáljuk ezeket a színházakat összegyűjteni, és együtt gondolkodni, megosztjuk egymással a tapasztalatokat, túlélési technikákat.”

A Nemzeti Magazin következő oldalain áttekintést adunk a 12. MITEM-ről. Arra kértük szerzőinket – Szécsi Noémi író és kultúrtörténészt, Gulyás Gábor filozófust és esztétát, valamint Kutszegi Csaba színház- és tánckritikust –, hogy osszák meg olvasóinkkal élményeiket egy-egy darabról. Nemcsak azt írták meg, hogy mi tetszett nekik és mi nem, hanem azt is, hogy ők mit visznek magukkal ezekből az előadásokból. További olvasnivalókat találnak a mitem.hu oldalon, ahol Ungvári Judit részletes MITEM krónikája követhető.

A színházi élmények után jó olvasást kívánunk!

Cognemeh Bitogtohiin: AZ ÉG FIA | Rendező: Namnan Naranbaatar | Mongol Nemzeti Dráma Színház | Ulánbátor, Mongólia

SZÉCSI NOÉMI

Az Ég fia visszavág

Egyszerű néző is jelenthet be elfogultságot, ugyebár? A kritikusnak – legalábbis az elvek szintjén – tilos elfogultnak lennie. Ám annak, aki csupán önmagát és saját ízlését képviselve néz meg egy előadást, lehetnek utált tárgyai vagy különös kedvencei. Végül is ezt a színházi évadot is az előítéleteim fogságában, azoktól – meg más tényezőktől – szenvedve néztem végig. Azonban ideológiai cellámból kitekintve egyből szembe tűnt a MITEM választékából ez a mongol színdarab. Hiszen vegyük azt az embert, aki a kilencvenes években egy szegedi folklórtalálkozó felvonulásán földbegyökerezett lábbal hallgatta a Kárász utcát végigdoboló mongol sámánt, később óvodáskorú lányával a Disney-filmek közül legszívesebben a *Mulan*-t tekintette meg, és 2007-ben egyesével minden családtagját rábeszélte, hogy jöjjön el vele az orosz rendező, Szergej Bodrov Dzsingisz kán felemelkedéséről szóló filmjének, a *Mongol*-nak a vetítésére, hogy minél többször láthassa a mongol környezetben, bár japán főszereplővel leforgatott látványos eposzt. Szóval vegyük ezt az embert – én magam vagyok – és máris világos,

hogy a Mongol Nemzeti Dráma Színház előadása úgy vonzza majd, mint muslincát a megbuggyant málnaszörp.

Nem hinném, hogy az „ősi sztyeppe vére” pezsdül meg ilyenkor bennem, hiszen görnyedtem már annyit régi kárpát-medencei anyakönyvek fölött, hogy biztos állíthassam, amúgy aligha élnek közöttünk úgynevezett „színmagyarok”: a matrikulákegyre csak máshonnan érkező, itt élőkkel keveredő, aztán kipusztuló vagy tovább keveredő népekről tanúskodnak. Közvetlen összeköttetést sem tudok elképzelni a ma Magyarországon élő emberek és azok között a honfoglalók között, akiket szellemi, életmódbeli rokonság fűzött más nomád népekhez, köztük azokhoz, akik egyesítésével Modun fejedelem az időszámításunk előtti második században létrehozta a „Hunnu” (Xiongnu) birodalmat, amelyet a mongolok saját államiségük első megnyilvánulásának tekintenek. Amúgy pedig öt évet lehúzza az ELTE Finnugor Tanszékén maradéktalanul meggyőződtem a finnugor nyelvrokonságról és a nyelvi és genetikai rokonság különbségéről, szóval egy dolog bizonyos: a történel-

mi folyamatokban több kanyar van, mint a filmvászonra vagy színpadra vitt, szépen lekerekített eredetmesékben.

Tehát ha így átküzdöttük magunkat az elvi megfontolások mocsarain, leszögezhetjük: *Az Ég fia* pompás látványosság, még akkor is, ha figyelmünket néha akaratlanul is elvonják az idegen nyelvű felirat cikornyás mondatai. Bitogtohiin Cognemeh először 2011-ben bemutatott kortárs drámája igyekszik megidézni a legendák természeti képekben és hierarchikus megszólításokban bővelkedő nyelvzetét, de a cselekmény mindenki számára könnyen követhető, aki látott már bosszú-állókról szóló amerikai akciófilmeket – vagy európai királydrámákat, mondjuk a Lear királyt. A harc a hatalom birtoklásáért folyik, és amennyiben az igaztalanul megvádolt főhős saját fájdalmából merít erőt az ellencsapáshoz, dekadenciába süppedt ellenségei pedig jogosan vádolhatók intrikával, árulással és rossz kormányzással, a körütekintően kivitelezett bosszú

nem marad el. Mindez egy szépen kimunkált előadásban, ahol magával ragadó színpadképek, izgalmasan koreografált mozgás- és táncszekvenciák, csodaszép jelmezek és kellő mennyiségű elidegenítő egzotikum köti le a figyelmünket. Modun az új erő, akitől az apagyilkosság sem áll távol – hiszen a hatalom megszerzéséhez nem sok más út vezet –, és aki fokról fokra maga mellé állítja mindazokat, akik így vagy úgy megelégtették a régi rendszert. A néző, még ha tudatában is van annak, hogy egy nap az ifjú hős is *Sánjü*, teljhatalmú oligarcha lesz, képtelen levenni a szemét a hatalomszerzés véres és diadalmas képeiről.

Ugyanúgy megnézném ezt egyszer, kétszer vagy akár háromszor, ahogy az életben és a kultúra arénaiban is láthatom majd még annyiszor.

A szerző író, kultúrtörténész, a 2024/25-ös évadban a Nemzeti Magazin Nézőpont rovatának szerzője

SZÉCSI NOÉMI

Az ördög útjai

A színpadon álló mexikói színészek egyike egy idős spanyol papot játszik, három fiatal férfi és egy nő a pap által megvetően „indianoknak” nevezett őslakosokat, és ott van még az ifjú szerzetes is, aki a bal szélen állványon álló mikrofont megragadva beszél ki az előadásból, mint az énekes a rockkoncerteken – vagyis mint a rezonőr a színdarabban. Kiegészíti, szövegkörnyezetbe helyezi az elhangzottakat, megjegyzést tesz a történelmi hűségére. Aztán besétál még egy „indian” nő meg egy valóságos történelmi alak, aki a szerzetes mikrofonba bűgött szavai szerint létének minden realitása ellenére kitalált dolgokat fog mondani és művelni a darabban. A fentiek – különösképpen a pap, a szerzetes és a történelmi figura forgatják a szót, miközben a korábban már megtört bennszülöttek jobbra csak az utasításaikra várnak – azt vitatják meg, hogy nincs abban semmi „ördögtől való”, ha a térítést úgy végzik, hogy a katolikus szertartást megforgatják kissé a helyi babonákban, hogy jobban csússzon a helyiek torkán letolt kereszténység.

Ez az eszmecsere minden elemében nagyon érdekfeszítő, de nehezen összpontosítok miközben a kimerültségtől szédelegve, a földön alvástól sajgó porcikáimmal a játszóhely nézőterének kényelmetlen összecsukható székén ülök. Ködös aggyal a nyelvi nehézségeket is körülményesebb áthidalni, mint mikor tiszta fejjel megyek színházba. Hetek óta tartó testi fáradtságom oka mindegy, a következménye azonban annál lényegesebb, hiszen ebben a helyzetben a leginkább az előadás azon jelenetei hatnak rám, ahol nem a spanyolról fordított feliratot olvasom és értelmezem, hanem kizárólag a látvány hatása alá

Carlos Pascual: AZ ÖRDÖGI ÁTVÁLTOZÁS | Rendező: Martín Acosta | Mexikói Nemzeti Színház Társulata | Mexikóváros, Mexikó

kerülők: a minimális díszletekkel operáló előadásban a funkciókat megidéző és ki is figurázó jelmezek jelentik a fő látványosságot a szereplők által megjelenített, sokszor groteszkbe hajló rituálék mellett. Carlos Pascual darabja azt a történelmi pillanatot idézi meg, amikor a 16. században a spanyol korona az általa „felfedezett”, kirabolt és gyarmatosított föld lakóinak javain túl a lelkére is igényt tart a hatékonyabb elnyomás végett. Amint az néhány eleven dialógus és látványos élőkép után világosan kiderül, a vallási térítésben a nyelvi és kulturális akadályok miatt a „teátrális” eszközök mindennél működőképesebbek bizonyulnak. Semmi sem bizonyítja jobban az evangelizációt végzők igazságát, mint a jelen testi-lelki állapotomban én magam. Hiszen a Mexikói Nemzeti Színház társulatának előadása éppen azt mutatja meg számomra, hogy a számtalan okból korlátozott tudat szűrőjében mi marad fenn, mi hullik ki. Az előadásban is emlegetett korabeli európai ellenreformátoroknak – többnyire – megadatott a hitelvek mentén a beszéddel való térítés, míg a spanyol király dél-amerikai küldötteinek nem. Nekik marad a színház. Én is csak bámulok.

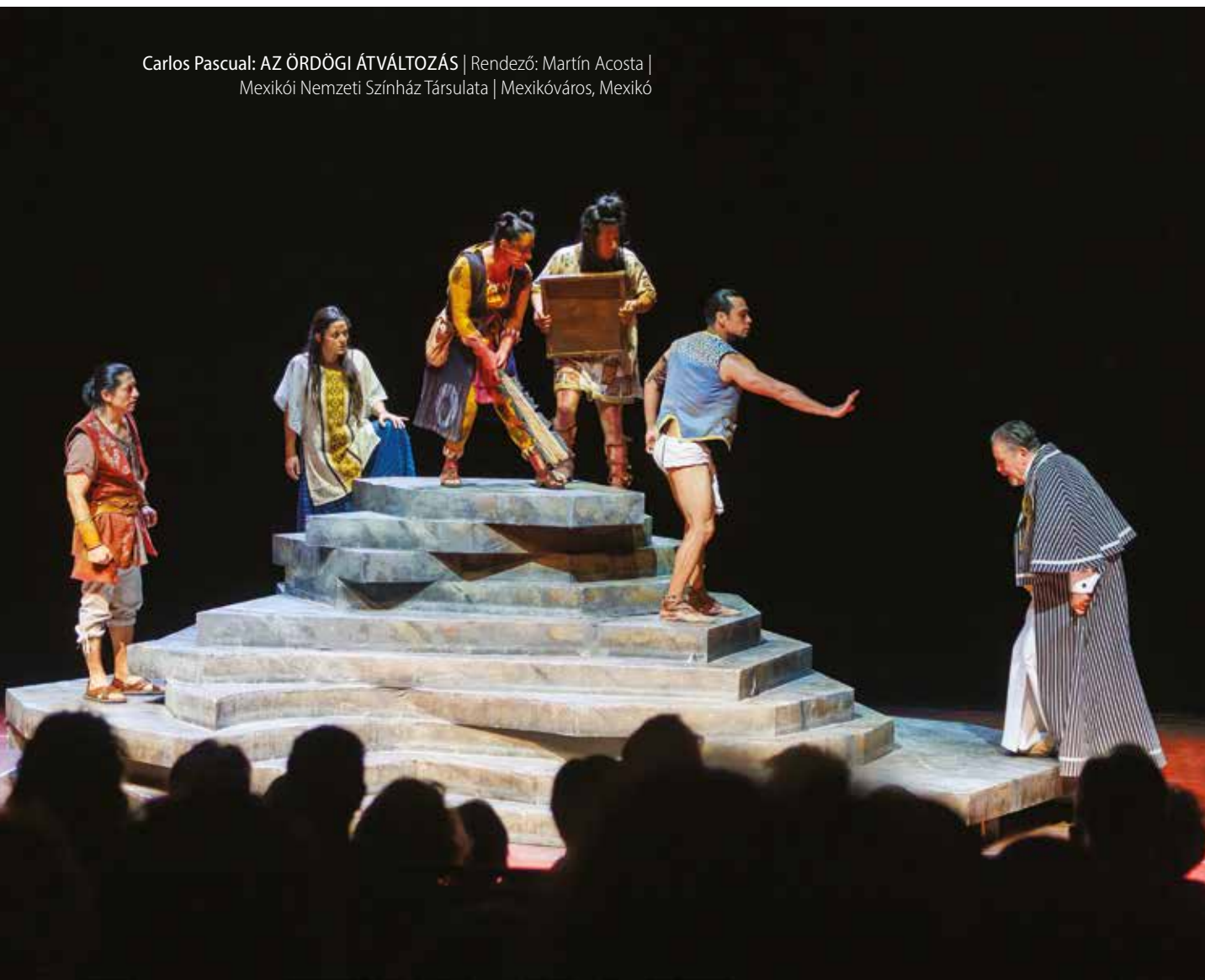
A megmerevedett hitelvek és irracionális szertartások miéértjének firtatása a legritkábban tesz jót egy intézményesült

vallásnak, így a térítő párbeszéde a misztériumba beavatódokkal már csak ezért is kudarcot vall: az „indiók” naiv kérdéseikkel öntudatlanul ássák alá azt a fensőbbiséget, amelyet a civilizátorok saját vallásuknak tulajdonítanak a bennszülöttek pogány ceremóniáival szemben. Ez mondhatni állandó humorforrás a darab során, kezdve Ábrahám és Izsák bibliai történetének újrátárástól egészen addig a kérdésig, hogy Jézus halála nem éppen olyasféle emberáldozat-e, mint amelynek gyakorlásától az új föld régi lakóit a hódítók olyannyira meg akarják óvni. Ugyanakkor az előadásban színre vitt misztió mégis páratlan sikert aratott: a nemrégiben elhunyt, ezért egyre növekvő kultuszú Ferenc pápát Dél-Amerika adta, mint ahogy ez a vérrel-vassal-színházzal behódoltatott terület biztosítja a mai katolikus egyház egyik legnépesebb falanxát is. Alig ötszáz év telt bele!

Mindezt persze éppen olyan kényelmetlen és kimerítő átgondolni, mint végigülni. De talán nem haszontalan.

A szerző író, kultúrtörténész, a 2024/25-ös évadban a Nemzeti Magazin Nézőpont rovatának szerzője

Carlos Pascual: AZ ÖRDÖGI ÁTVÁLTOZÁS | Rendező: Martín Acosta | Mexikói Nemzeti Színház Társulata | Mexikóváros, Mexikó

Janovics Jenő életéből inspirálódva, Vecsei H. Miklós és Németh Nikolett szövege és a társulat improvizációi alapján: JANOVICS |
Rendező: Ifj. Vidnyánszky Attila | Kolozsvári Állami Magyar Színház | Kolozsvár, Románia

KUTSZEGI CSABA

Amihez nyúl, színház lesz belőle...

...legyen az Bartók vagy Janovics. A *Janovics* az *Ifjú barbárok* folytatása – és ez nem egy szimpla reklámfogás. Ifj. Vidnyánszky Attila rendező nemcsak a játéktér központi elemét, a színpadot szinte teljesen betöltő mutatványosbódészertű előszobát tartotta meg a *Barbárokból*, hanem tartalmilag is összefűzte a két előadást: például az újabb ott kezdődik, ahol a régebbi abbamaradt, azaz Barbár B. szerepében Imre Éva a külső dörömböléstől megriadva, fejszével a kezében tanácstalanul, de mindegyre elszántan áll az előszobában.

Ennél sokkal lényegesebb azonban, hogy a két előadás ugyanazon a színházi nyelven „íródott”. A fentebb felidézett kép is arról árulkodik, hogy ez a nyelvzet erősen szimbolikus, egy kicsit sem hagyományos, igen komplex, van benne zene, ének, vetítés, valamint sok-sok „fizikai színházi” elem, ez utóbbi nemcsak megkoreografált táncmozdulatokat jelent, hanem sokszor szokatlan eszközökkel végrehajtott szokatlan akciókat vagy állapotokat is.

A két téma már a kor miatt is csereszabatos, a két főhős ugyanakkor élt, ugyanabban az évben, 1945-ben halt meg

(igaz, a színész, rendező és filmmágnás, az erdélyi magyar filmművészet és mozihálózat megteremtője, Janovics Jenő kilenc évvel idősebb volt Bartóknál). Bár a sorsuk másfelé vetette és másmilyen kihívások elé állította őket, de az életükön, tetteiken át felsejlő világ – részleteiben és egészében – mindmáig hasonló képekben mutatkozik meg előttünk. *A kékszakállú herceg vára* Regösének beidézett szövege a *Janovics* előadásának elején is megerősíti ezt (lásd: „*Az világ kint haddal tele, / De nem abba halunk bele, / Urak, asszonyok.*”). Visszatérve az ifj. Vidnyánszky Attila és alkotótársai által beszélt színházi nyelvzethez és vallott színházfelfogáshoz, ennek egyik legfőbb ismérve is kihámozható a Regös szövegéből: „*Szemünk pillás függőnye fent: / Hol a színpad: kint-e vagy bent, / Urak, asszonyok?*”.

A *Janovicsban* (is) az a nagyszerű, hogy az alkotói (és itt külön meg kell említeni Vecsei H. Miklós és Németh Nikolett szövegkönyvírói-dramaturgi közreműködését) saját, belső világukat teszik ki a színpadra, régi történeteket idéznek, de a máról, sőt önmagukról beszélnek. Tulajdonképpen gordiuszi módszerrel oldják fel a hagyományörzés kérdését: meg-

szüntetik a múlt és jelen különbözőségét. Mindkét előadásban a múlt és a jelen is ott van, mint ahogy minden ember szemének pillás függőnye mögött is egyidejűleg él mindkettő. Aki az időbeli egymásutániségot artistikusan eltörli a színpadon, az jelen időbe helyezi a múltat, és ezzel *korszerűvé* változtatja azt. Mindezt meg lehet jeleníteni elvontan, cselekményszál nélkül, a néző érzéseire, szubjektív hangulatérzékelésére bízva a dekódolást. De a *Janovics* alkotói és előadói nem engedik el a néző kezét: keretet teremtenek az idősíkok váltakozásának, a fő- és mellékszálakon futó történetek tobzódásának, a külső és belső világ keveredésének. Egy mai magyar–román–francia–német stáb koprodukciós filmet forgat Janovics Jenő életéről, egy harsány, mutatóványos produkciót, amelyben a tragédiák és a fájdalom mellett ömlesztve zubog a gátlástalan játék, az erőszakos önmutogatás, a szabályok felrúgása, a vásári ócskaság,

a rémfilmek és komputeres játékok kliséi, a történelmi ostobaságok abszurdításai... És mindezek mellett az emberi példamutatás, a kiállás a szépet és jóért, a hit a művészetben, az ember teremtő erejében – is. Az előadáson a súlyos, tragikus pillanatok gyakran önfeledt röhögtetés váltja, de a röhögésben nem ritkán lappang, sötétlik a régebbi, az aktuális és a jövőbeni tragédiák képe is.

A *Janovics* első felvonása az asszociációk végtelen szabadsága (egyfajta beavatás a sajátos színházi nyelvezetbe), a második az egyes ember és a nemzet sorsának gondolatilag és érzelmi-
leg is gazdag, mélyenszántó bemutatása. Mindkettő jól sikerült, mert amihez ifj. Vidnyánszkyék nyúlnak, abból valahogy rögtön színház lesz.

A szerző színház- és tánckritikus

MOBY DICK | Herman Melville regényéből színpadra írta Alekszandr Szekulov | Rendező: Diana Dobрева
Ivan Vazov Nemzeti Színház | Szófia, Bulgária

KUTSZEGI CSABA

Mindenkinek van saját Moby Dickje

Tulajdonképpen bármilyen jól megírt történetet fel lehet pumpálni a filozófiai okfejtések magasságába, ám a szófiai Ivan Vazov Nemzeti Színház Diana Dobрева rendezte *Moby Dickje* után azt gondolom, hogy Herman Melville híres regénye erre különösen alkalmas. Persze az eredeti regény sem egy egyszerű romantikus történet. Jómagam már a kamaszkori olvasásakor éreztem-sejtettem, hogy Ahab kapitány végletekig kitartó, mániákus bálnavadászata nem holmi logikátlan bolondéria. Aztán nyolc-tíz év múlva, már egyetemistaként világossá vált számomra: mindenkinek megvan a saját Moby Dickje, akit/amit így vagy úgy, de le kell győznie azért, hogy önmaga lehessen, önmaga életét élhesse (vagy abba halhasson bele). Sőt! Az egész emberiségnek szüksége van istenekre és démonokra, akikkel – kisebb-nagyobb közösségekbe tömörülve – meg kell vívnia a maga harcait.

Diana Dobrevát sem az óceán élővilágának amúgy igen érdekes jelenségei foglalkoztatják, hanem az emberi lényeg. Az emberi lét teljességének szimbolikus ábrázolásához keresett megfelelő, kortárs színházi eszközökkel ütősen megjeleníthető témát. Rengeteg filozofikus tézis, gondolat fogalmazódik meg az előadáson (olykor már soknak is tetszik), amelyeket a figyelmet lekötő látványvilág és a szinte folyton pergő tempó miatt is nehéz követni, ezért brutalisan lerövidítve, a saját szavaimmal idézek fel néhányat a bennem leginkább megmaradt,

MOBY DICK | Herman Melville regényéből színpadra írta Alekszandr Szekulov |
Rendező: Diana Dobрева | Ivan Vazov Nemzeti Színház | Szófia, Bulgária

emlékezetes gondolatokból. Például: a bálna nem hal, az óceán nem víz, az utóbbi nem is isten, hanem imádság, amelynek hullámai mindig visszajönnek az emberért. Vagy: a Moby Dick felé tartó szigonyt már rég eldobta (az emberiséget megtestesítő) Ahab, csak az még nem ért célba, ugyanis a halhatatlan fehér óriáscet nem más, mint a régmúlt világ, mely nem tér vissza soha. Ambivalens érzésekkel és gondolatokkal fogadja a néző Ahabot, ezt a mániákus, végletesen elszánt figurát, aki a szigonyra láncoltatja magát, amelyet belevágnak Moby Dick-be, és együtt merül el vele a sötét mélybe.

A rendíthetetlen kapitányt a saját közössége sem egységesen, csak pozitívan értékeli. A nagy ügy érdekében ugyan követik társai a halálba is, de beszédes az előadás sugallta végső állásfoglalás: míg a kapitány a sötét mélybe süllyed, legénysége – a vízben hiába lefelé süllyed – halálában felfelé, a megdicsőülés fénye felé emelkedik. A hátországot, a küldetésért elhagyott otthon női társadalmának tagjait egy életen át a férfiak hazavárása élteti. De közben kettős parancs dolgozik bennük: nekik a férfiak utáni, majdani új világban is élniük, megfelelniük kell, fel kell nevelniük a gyerekeket. És nagy kérdés, hogy az utódok – bármennyire is ez az elvárás – bálnavadászok legyenek-e vagy sem.

Diana Dobрева színházzszemlélete elsősorban előadásának látványvilágában mutatkozik meg. Sötét, futurisztikus, komputergrafikus képekben ókori görög sorsdrámaként játszódik le a történet, a végtelen óceán hullámváza olyan, mint a meszezi Titán-bolygó rideg fekete titántengereiről készült képeken. Mintha egyfajta (filmekben divatos) disztópiában a sötét múlt képei jelennének meg a ma ízlése szerint megfestve. Az emberiséggel és az egyes emberrel kapcsolatos (sors)kérdések is furcsa kettősségekben mutatkoznak meg: általában pátosszal, szimbolikusan-filozofikusan, de olykor-olykor, egyes dialógusokban mai beszédstílusban, mai nyelven és humorral fűszerezve fogalmazódnak meg. Dobрева *Moby Dick*-je nagyszabású produkció, ám belső ellentmondások is jellemzik: igényli a néző intellektuális érdeklődését, de meg is osztja a közönségét. Orbitálisan nagy képeket fest, szimbólumokban beszél, miközben mintha attól félne, hogy nem elég közérthető. Ezért többször szájba rág, azt is elmagyarázza verbálisan, amit nem kéne... Pedig a komplex, nem-verbális színház igencsak beszédes eszközei révén a lényeg hamar, menet közben megértjük. És utána megerősödve cipeli ki-ki tovább a saját óriáshalát.

A szerző színház- és tánckritikus

Alessandro Baricco: VÉR NÉLKÜL | Rendező: Diana Dobрева | Plovdivi Dráma Színház | Plovdiv, Bulgária

KUTSZEGI CSABA

Szeretkezz a gyilkosoddal!

Egy nap szünettel követte egymást két Dobрева-rendezés az idei MITEM-en: a szófiai *Moby Dick* után a plovdivi *Vér nélkül* került színre. Azok a szerencsések, akik a tavalyi fesztivál nyitóelőadását is látták (a szintén Diana Dobрева rendezte *Odüsszeusz*), idén különös kíváncsisággal várták a „folytatást”, hiszen a bolgár rendező sajátos színházi nyelvezte már hazánkban is ismert, sőt egyfajta védjegye (a *Salomé*t ebben az évadban rendezte meg a budapesti Nemzeti Színházban).

A *Moby Dick* előadásához hasonlóan a *Vér nélküle* is jóval messzebb tekint, mint az ihlető forrásul szolgáló eredeti írás (a színpadi átirat készítője ezúttal is Alekszandr Szekulov). Alessandro Baricco 2002-ben megjelent regénye (a *Senza sangue* – magyar fordításában: *Vértelenül* címmel jelent meg) egy meg nem nevezett országban egy véres polgárháború után kezdődik egy farmon, ahol is a főhősnő Nina még gyerekként passzív főszereplője lesz egy értelmetlen mészárlásnak: az apját és még szintén gyermek bátyját kommandósok bosszúból meggyil-

kolják. Az elbújtatott lányt az egyik gyilkos, Tito megtalálja, de a többiek elől elhallgatja ottlétét, és ezzel tulajdonképpen megmenti az életét. A későbbiekben Nina immár felnőttként felkutatja a családja gyilkosait, és megtalálja az öregedő Titót is – ám köztük a bosszúállás igen sajátos módon folytatódik. Mert meddig is folytatható a kölcsönös bosszú?

Diana Dobрева rendezése (a Plovdivi Dráma Színház előadásában) az értelmetlen bosszúállásról, általában az ölés abszurdításáról szól, és itt az abszurditás különösen fókuszba kerül. Az előadás egy bikaviadal-arenában játszódik, egy igen-csak groteszk figura, a visszavonult „Halhatatlan Torero” (aki immár énekesnő) harangozza be a produkciót. Az abszurditás mellett itt még önirónia és humor dominál, de már megjelenik a szenvedély, a felfokozottság és persze a különleges látványvilág. A színpadon színes-díszes lelátón is szereplők ülnek, akik belefolyanak a történetekbe, (éne)hangokkal kísérik azokat, hátul, középen pedig egy külön kishírnép működik, melyet

szinte betölt egy impozáns-hatalmas óarany bikaszobor, amely forogni is képes, sőt, a későbbiekben a belsejébe is betekinthe-tünk.

Aztán hamar a sokkoló brutalitásé lesz a főszerep. Démoni alakok vergődnek és bűnhődnek sorsszerűen előírt szerepe-ikben, a történet köré szabad asszociációk mentén egy egész mitikus világ épül fel, az emberek sorsuk labirintusában tén-feregnek, az előbb még „kezelhető” bika vérszomjas Minotau-russzá válik, amelynek zárt szoborgyomrában eleven embere-ket sütnék meg – ahogy Nina is gyerekként kis híján megsült a bűvőhelyén, amikor a gyilkosok rágyújtották a tanyát. A *Vér nélkül* költői színháza borzalmakat tár fel, és megbékélést hir-det. Közben – a barbár emberáldozatoktól a bikaviadalon át korunk értelmetlen háborúig – utal az európai kultúrtörténet nem egy jelentős eseményére, mitológiai alakjára, szimbólu-

mára, amelyek a kultúránkban, így a mai ember tudatában, vízióiban is folyamatosan jelen vannak. Sőt: élnek és hatnak.

A felnőtt Nina úgy képes lerendezni magában a bosszúso-rozatot, úgy tud a traumától megszabadulni, hogy lefekszik egykori gyilkos-megmentőjével, és szeretkezés közben ugyan-abban az összegömbölyödött testhelyzetben találja magát, amelyben oly sok évvel korábban a bűvőhelyen megmenekült a haláltól. Együttlétük Titóval a megjuhászodott aranybika széles hátán zajlik, mozdulatlan pózuk közben Nina felmondja visszaemlékezése mélyen intim sorait, ami – minden bizonnyal – az előadás katartikus csúcspontja és a regényszöveg kiemel-kedően értékes részlete.

A szerző színház- és tánckritikus

GULYÁS GÁBOR

Egy régóta velünk élő pacifista nő

Zhao Yunról a történelem iránt érdeklődők tudhatják: híres tábornok volt a Han-dinasztia idején a 2. században, nevét év-századok óta őrzi kínai város is. Jónéhányan viselték ezt a veze-téknevet – közülük a neves kortárs író, Liu Enping egy olyan alak életét dolgozta fel, aki szervesen kötődik a hunok törté-nelméhez is, ha elfogadjuk, hogy a hszüingnuk voltak az ázsiai hunok elődei. A Kínában jól ismert történet szerint Yuan han császár elküldte a nomádok fejedelmének feleségül szépséges énekesét – azt színelve, hogy háremének éke, Wang Zhaoyun egy dinasztiaiabeli hercegnő. És ez a rendkívüli nő történelmet írt azzal, hogy kialkudta és megvalósította a békét a hszüing-nukkal. Ezzel a történettel azért is izgalmas volt most Buda-pesten találkozni, mert a MITEM nyitóelőadása a Mongol Állami Akadémiai Drámai Színház *Az Ég fia* című produkci-ója volt, amely ugyanazon történelmi korban játszódik, mint a *Zhaojun utazása*, de az a magukat hszüingnuk utódának tartó mongolok földjén játszódik.

Különösen jó élmény volt a kínai előadás – pedig nem indult annak! Az elején úgy éreztem magam, mint gyerekkoromban azokon a falusi színházi haknikon, amelyeken hiába láthattam a korszak legnagyobb színészeit, rossz érzés volt szembesülni az igényes díszletek hiányával, vagy azzal, hogy az énekesek playback adták elő a slágereket. Itt is rossz volt megtapasztalni, hogy a pekingi produkció (videófelvételtől ismert) látványos díszlete helyett a színpad közepére felállított vászonra hátul-

Liu Enping: ZHAOJUN UTAZÁSA |
Rendező: Yang Jun | Xi'an Yisu Színház | Sanhszi, Kína

ról vetített, sematikus elemeket használó, szerény esztétikai színvonalú rajzok előtt játszódtott az előadás. Magyarországon elképzelhetetlen egy operaelőadás megvalósítása zenekar és karmester nélkül – itt most felvételtől ment a zene (eltekintve egy kis ütőscsoport tagjaitól, akik időnként élőzenével bekapcsolódtak), és az énekek jórésze is playback csendült fel. Mégis izgalmas volt, mert miután az ember elfogadta, hogy a régi volt ellenére miféleképp jórészt csak hírből ismert *qinqiang* műfaja egészen máshogy működik, mint a nyugati opera, megérti, hogy a kínaiaknál a zenekari hangzásnál és az énekesi teljesítményeknél fontosabbak a színpadi mozgások. A ritmushangszerekre épülő *qinqiang* egyik sajátossága ugyanis a látványos akrobatika. Budapesten most nem láthattuk a műfaj leghíresebb mutatványát, a tűzfűjást (amikor a látványosan mozgó színész fején égő gyertya van), de megcsodálhattuk a műszakkal végzett tradicionális akrobatikát, és néhány olyan harci jelenetet is, amelyek a hosszas gyakorlást igénylő, komoly fizikai színházzal rokoníthatók.

A tradicionálisnak érződő zene a bangzi nevű, fából készült ütőhangszerre épült, de felismerhető módon megjelentek benne a banhu nevű kisméretű vonós hangszer és a suona nevű, nádból és rézből készült fúvós zenei eszköz karakteres hangjai

is. Ebben a műben nincsenek lágy dallamú, hosszan kanyargó énekek, csak rövid, impulzív énekes megszólalások. A látványos öltözetek esetében a történelmi hitelességnél nyilvánvalóan fontosabb szempont volt az akrobatikus mozdulatokban való használhatóság, de néhány hangsúlyos elem így is beazonosíthatóan felidézte a színjáték kétezer évvel ezelőtti időszakát. Mindenképpen indokolt kiemelni a koreográfus, Wang Zhao világszínvonalú munkáját, aminek kidolgozásában harcművészeti mesterek is közreműködtek. A remek színészi alakítások közül is kitűnt a címszereplőt különböző életkorában varázslatosan megformáló Hui Minli játéka. Yang Yun rendezésének alapja a kivételes ütemérzék – ennek is köszönhető, hogy mindössze hetven perces előadásra volt szükség ahhoz, hogy megismerjük a budapesti Nemzeti Színházban a kínai történettudományban „békéltető feleségként” aposztrofált pacifista nő történetét. Fantasztikus, hogy Magyarországon láthattuk Shaanxi tartományból a Xi'an Yisu Színház autentikus *qinqiang*-produkcióját!

A szerző filozófus, esztéta, a 2022/23-es évadban a Nemzeti Magazin Nézőpont rovatának szerzője volt

Liu Enping: ZHAOJUN UTAZÁSA |

Rendező: Yang Jun | Xi'an Yisu Színház | Sanhszi, Kína

Radu F. Alexandru: GERTRUD | Rendező: Silviu Purcărete |
I. L. Caragiale Nemzeti Színház | Bukarest, Románia

GULYÁS GÁBOR

Vagy nem lenni

Nem klasszikus *Hamlet*-átírás Radu F. Alexandru *Gertrúdj*a, hanem olyan kortárs remekmű, amely ugyanakkor s ugyanabban a dániai királyi udvarban játszódik, mint Shakespeare műve. Napjaink egyik legizgalmasabb színházi rendezője, a román Silviu Purcărete úgy vitte színre ezt az új drámát a Bukaresti Nemzeti Színházban, hogy a kultúránk öt különböző területét hangsúlyosan „bekötötte” az előadásba.

Az első ilyen terület a *film*. A rendező filmes módon, a töredékesség esztétikájára támaszkodva hozott létre egy nyugtalanító előadást, túllépve a tények bemutatásának primér szintjén. Dragoș Buhagiar díszlettervező főként precízen kivágott képkockákat mutatott a függönyök folyamatos mozgásával – már az elején olyan érzésem volt ettől, mintha Lars von Trier valamelyik filmjét nézném színházban. A kivágott képkockák ugyanúgy váltak kisebbé vagy nagyobbá, ahogyan azt a filmekben megszoktuk. A második hangsúlyosan bevont terület a *zene*. A Vasile Șirli által komponált kiváló hangszeres zene hasonló szerepet tölt be az előadásban, mint az elhangzó mondatok: akár gyászos, akár fenséges, akár hitchcocki misztériumot jelenít meg, a zene színpadi funkciója rendre

hangsúlyosan pontos. A harmadik bekötött nagy terület az *emberi identitás* genderalapú újragondolása. Purcărete előadásában férfiművész alakítja mind a hét szerepet, köztük a fiatal, vonzó nőt, Oféliát és az idősebb hölgyként megjelenő, címszereplő Gertrúdot is. Érdekes látni, hogy ők mindketten transzvesztiták, ahogyan Hamlet vér szerinti apja, Claudius is. Ez a patológikus helyzet természetesnek számít az előadásban, mert a megjelenített világ szinte már egyáltalán nem kötődik a hagyományos értelemben vett emberi normalitáshoz. A negyedik bevont kulturális terület a *képzőművészet*. Vizuálisan megkomponált, „szép” képeket látunk, amikor egy fürdőkád, egy bonc- vagy egy étkezőasztalt emel ki hangsúlyosan a rendező: azok a látványok a klasszikus flamand mesterek vásznaira emlékeztetnek, ugyanúgy azt az érzetet keltik, hogy e kísérteties világban bármi megtörténhet... A monumentális boncolási jelenet pedig egyértelmű vizuális és szimbolikus utalás Rembrandt híres festményére, a *Dr. Nicolaes Tulp anatómiai leckéjére*. Az ötödik bekapcsolt terület a *politika*. Mindent ural a korrupció diadalma és a balkáni lealacsonyodás elvének konzekvens érvényesítése. Nemcsak a király és a királynő működik

így, hanem Polonius is, akinek politikailag indokolt megölése (és Hamlet öngyilkossága) után a nemes Horatió is a bitorlók udvarának szolgálja lesz. Ha arra gondolunk, hogy még a meggyilkolt király szelleme is őrjítő állapotban bolyong (és így biztatja Hamletet bosszúállásra), akár egy megváltás nélküli bohózatként is értelmezhetjük az előadást, de azt gondolom, hogy az európai reflektáltság jelenlegi stádiuma miatt kevesen vannak, akik nem megrázó tragédiaként élik meg a Purcărete által rendezett produkciót.

Kiemelkedő színészi alakításokat láthattunk. Mindegyikük holttestszerűen bomló, kétségbeesett arccal jelenik meg, mintha szellemek lennének, álom és ébrenlét mezsgyéjén. Marius Manole kivételes érzékenységgel játssza a törékeny, fiatal Hamletet, Lari Giorgescu kissé személytelen, naiv, de transzvesztita Oféliát alakít, Alexandru Potocan Horatio-figuráját először megdöbbenik a palota összeesküvései, aztán

természetesnek tekinti az ilyesmit, a Paul Chiributa által megformált Polonius távol maradt a sablonoktól, Marius Bodochi a Szellem szerepében kíméletlenül pontos volt, Mircea Rusu egyszerre volt árnyalt és erőteljes Claudius szerepében, a címszereplő Claudiu Bleont képes volt igazi gonosz erőt bemutatni különböző, drámai feszültséggel teli pózokban, beragyogva az egész előadást. Ez a színész kétségkívül nagyszerű színpadi átalakulásképeséggel rendelkezik. Figyelemre méltó női metamorfózist mutatott be az erőteljes jelenetek kavalkádjában: uralta az udvart, uralkodott a férfiakon, folyamatosan negatív energiát árasztva. Az előadás végére valószínűleg minden néző belátta: a *Hamlet* című remekmű összes szörnyűsége tőle ered.

A szerző filozófus, esztéta, a 2022/23-es évadban a Nemzeti Magazin Nézőpont rovatának szerzője volt

GULYÁS GÁBOR

Legbelül

Az Isten közvetlen parancsa elől menekülő, majd saját igaza érdekében Istennel perlekedő, autonóm próféta története, a *Jónás könyve* az egyetlen olyan prófétai könyv a Bibliában, melyben nem a próféciák állnak a középpontban, hanem a próféta magatartása. Nem véletlen, hogy a művészet rendszeresen használja ezt témaként, s amióta kiderült, hogy egy bálna gyomrában olyan sok levegő van, hogy egy ember túlélését az viszonylag hosszú időre biztosíthatja, a bulvárnak is visszatérő témája lett a hatalmas tengeri állat által lenyelt halász esete. Magyarországon is mindenki ismeri az eredeti történetet – vannak, akik a Bibliából, akadnak, akik a Tórából s olyanok is, akik a Koránból, de a legtöbben talán Babits Mihály műveiből, melyekkel az iskoláinkban valamennyien találkoztunk. A román Marin Sorescu *Jónás* című, drámába oltott hosszúverse is közzismertnek tekinthető, mert időről időre műsorra tűzik magyar színházak is az előadását. Én is láttam már színházban, de japán nyelven még nem, s nem is gondoltam eddig, hogy a keresztény hagyománnyal csak visszafogottan érintkező távol-keleti ország színházi kultúrájába bekerülhet egy ilyen mű. A Tokyo Metropolitan Színháznak persze volt egy romániai partnere, hiszen a Nagyszebeni Nemzetközi Színházi Fesztiválon jött létre az előadás a román Silviu Purcărete rendezésében, de mivel egy japán színművész, Kuranosuke Sasaki alakítja a címszerepet, így természetesen japánul hallhatjuk a mondatait. És fantasztkusan hat!

A japán színész nem azért tökéletes választás Jónás szerepére, mert éppen abban az évben (1968-ban) született, amikor

Marin Sorescu: JÓNÁS | Rendező: Silviu Purcărete | Radu Stanca Nemzeti Színház és a Tokyo Metropolitan Színház közös produkciója | Nagyszeben, Románia – Tokió, Japán

Marin Sorescu: JÓNÁS | Rendező: Silviu Purcărete |
Radu Stanca Nemzeti Színház és a Tokyo Metropolitan Színház
közös produkciója | Nagyszeben, Románia – Tokió, Japán

| a MITEM-összeállítás fotóit készítette: Eöri Szabó Zsolt

Sorescu megírta ezt a ma már klasszikusnak is nevezhető, kiemelkedő művet, hanem mert olyan hang- és mozgáskultúrát képvisel, amely sokkal eredendőbbnek érződik, mint amely a mi európai világunkban megszokottnak tekinthető. Uralt intenzitású, nagyon pontos játéka a kabuki színházi hagyományból eredeztethető. Viszonylag széles körben ismert, hogy Purcărete alaposan tanulmányozta Japánban ezt a színházi műfajt, de ez az előadás meg is mutatta, hogy a rendező is jól beszéli ezt a régi színházi nyelvet. A *Jónás* című előadás intenzív találkozása lett a japán klasszikus és kortárs színpadi művészetnek. A címszereplő itt nem proféta, nem is szent, csak egy jó ember, egy „átlagos” halász, akit lenyelt egy hal. Ebben az előadásban ez nem szennáció, hanem természetes jelenség. Ahogyan az is, hogy miközben a hal gyomrában ülve elképzei a menekülését, lenyeli egy még nagyobb hal. Amikor először halljuk, hogy Jónás a saját nevét ismételve kiabál azért, hogy megtévesse a tengerben élő halakat, még teljes a visszhang. (A visszhangot Veronica Arizancu kelti életre.) Aztán eltűnik: csak a „jó” kifejezés hallatszik belőle, ami nemcsak magyarul jelentésszerű: több régi nyelven is megfeleltethető az „én”-nel. Sokaknak ismerős lehet ez a helyzet a mai világban is. Jónás rendhagyó módon nem esik kétségbe, nem tesz kinyilatkoztatáso-

kat, ugyanakkor megvilágosodik: nincs többé visszhang. Már csak ő van. Már csak én vagyok. Olyan zárt formai alakzatot látunk, amelyből kilépni lehetetlen. Jónás nem is talál kiutat, de rájön, hogy az igazi út befelé vezet. Egyszerű a világ.

A végtelen tenger sivárnak ható világából visszakerül Jónás a tisztességes emberi élet sokszínű házbeli rekvizitumai közé (a hatásos díszletet Dragoș Buhagiar tervezte), ott is megjelennek árnyként viselkedve polgári létének ideális ikrei (Liviu Vlad és Eduard Pătrașcu visszafogott alakításában), de élete végén már nem kíván kommunikálni velük. Nem figyel kifelé. Kinyitja az ablakot, de nem szeretne elrepülni (Jónás neve héberül galambot jelent). Csak az ő szavait halljuk – és időnként a precíz traktusokkal operáló zenét (amit Vasile Șirli szerzett). A neki jutott sorsot jó emberként leélő halász szavait, aki már nem veti ki többé a hálóját. Mert megértette, hogy ő maga is menthetetlenül belegabalyodott egy hálóba, amelyből nem menekülhet. Ez olyan szakrális tapasztalat, amelyet többnyire a templomban élhet át az európai ember. Most megadatott színházi élményként.

A szerző filozófus, esztéta, a 2022/23-es évadban a Nemzeti Magazin Nézőpont rovatának szerzője volt

A GYŐRI NEMZETI SZÍNHÁZ

VENDÉGÜNK VOLT

Szentivánéji álom | fotók: Mekli Zoltán

A Nemzeti Színház működésének egyik pillérét a befogadó színházi tevékenység jelenti. Ennek keretében vidéki és határontúli társulatok, műhelyek előadásai szerepelnek rendszeresen a műsoron. Ebben a rovatban egy-egy vendégségbe érkező színház arcképét rajzoljuk meg. Ezúttal a Győri Nemzeti Színházat mutatjuk be, amely visszatérő vendég a Nemzetiben.

„Mindig készen kell állni a változásra”

Bakos-Kiss Gábor elvárásokról
és bátorságról

A változó nézői elvárások közepette is sokszínűsége törekcszenek a Győri Nemzeti Színházban. Az egyik leglátogatottabb vidéki színház igazgatóját, a színész-rendező Bakos-Kiss Gábort az elmúlt évek tapasztalatairól és a tervekről is kérdeztük.

Amikor 2021-ben átvette a Győri Nemzeti Színház igazgatói posztját, mi volt az, amit úgy gondolt, hogy mindenképpen meg akar valósítani, amin változtatni akar?

– Már akkor is úgy gondoltam, hogy nem szabad bezárni magunkat Győrbe. A Győri Nemzeti Színház Nyugat-Magyarország legnagyobb színháza, szerettem volna, ha bátran megállja a helyét a városon kívül is: országosan és a nemzetközi térben is meg tudjuk magunkat mutatni, ha eljutunk a legmagasabb hazai fesztiválokra, mindezt úgy, hogy a színházban egy majd' negyven címből álló repertoárt működtetve a lehető szélesebb közönségteget tudjuk megszólítani. A másik sarkalatos pont a társulatépítés volt, és úgy érzem, mostanra kezd beérni a változás, különösen a fiatalokat illetően, akik az én hívásomra érkeztek, és immár a régijszel összeszokva ját-

szanak egyre több darabban a színházban. Most negyedéves a Kaposvári Egyetem „győri osztálya”, amelynek az osztályvezetője vagyok, vagyis az az osztály, amelyik ezáltal nálunk tanulja meg a szakma alapjait.

Hogyan alakul, változik a műsorpólitikájuk?

– Az utóbbi időszakban mi is érzékeljük, hogy változnak a nézői elvárások. A Covid óta mi is tapasztaljuk, hogy egyre inkább a szórakoztatást, a könnyedebb, vidámabb darabokat várják tőlünk a nézők. Természetesen ezt értjük, és ezt a nagyon fontos nézői szempontot folyamatosan szem előtt tartjuk, de sokszínűsége töreksznünk. Azt az országos tendenciát mi is érzékeljük, hogy a színházlátogatók egyre kevésbé terveznek hosszú távra és inkább az utolsó pillanatban döntenek

Szentivánéji álom

a jegyek megvásárlásáról. Szerencsére erős és nagy színház vagyunk, amely kiválóan működik, bírja a magas szintű terhelést. Rekordszámú előadást tartunk, ami a vidéki színházak között a tavalyi évben az egyik legmagasabb nézőszámot és rekordbevételt is eredményezett. De természetesen mindig készen kell állni a változásra, a változtatásra.

Az egyik legnagyobb kihívás az szokott lenni a vidéki teátrumokban, hogy megtalálják a szórakoztató, széles közönséget vonzó és az elgondolkodtató, esetleg a szakma által is nagyra értékelt előadások arányát. Hogyan tud a győri színház egyensúlyozni ezen a téren?

– Bátornak kell lenni, a nézőknek kell színházat csinálni, de a nézőknek is el kell jutniuk oda, hogy megértsék: ahhoz, hogy a szórakoztató előadások is magas színvonalúak legyenek, a színészeknek is szükségük van a kihívásokra. Ezért nem mindegy, milyen „kondícióban” van a társulat. Ehhez pedig hozzátartozik az is, hogy a színészeink időnként komoly szakmai műhelymunkát végezzenek, mélyebben megmerítkezzenek egy-egy szerepben, illetve dolgozzanak olyan rendezővel, aki új helyzetek elé állítja őket. A Győri Nemzeti Színház korábbi nagyszerű igazgatója, Cserhalmi Imre, akinek az igazgatása idején épült fel a jelenlegi épület és alakult meg a Győri Balett is, mondta nekem nemrégiben: „Gábor, az egész évadon át nagyon kell szeretni a nézőket, azt kell adni nekik, amit kívánnak, de az egyik bemutatóval viszont mindig legyetek bátrak, és csináljátok meg azt a darabot, amit ti szeretnétek, mert arra meg a társulatnak van szüksége.” Imre, már túl a kilencvenen, min-

dent tud a színházról, ezért megfogadtam a tanácsát, és igyekszünk minden évadban bátran, vagányan színházat csinálni.

Ennek szellemében született a *Szentivánéji álom* is, amivel a közelmúltban a Nemzeti Színházban vendégszerepeltek, és amelyet végül beválogattak az Országos Színházi Találkozó versenyprogramjába...

– Ilja Bocsnikovsz különleges, költői nyelven megszólaló Shakespeare-adaptációt állított színpadra, amelyre nagyon büszkék vagyunk. A következő évadunkban is lesz természetesen ilyen, aminek a mottója „Zene mindennekfelett” lesz és igazi csemegékkel készülünk. Például a *Veszedelemes viszonyok* egy különleges adaptációjával, egy igazi crossover-előadással, amelynek azt a műfaji meghatározást adtuk, hogy „zenés színházi játék Mozart műveivel”. Ebben az előadásban összehajlik a drámai színház és az opera.

Mert a Győri Nemzeti háromtagozatú intézmény, nemcsak prózát játszik.

– Valóban fontos és hangsúlyos része az életünknek, a repertoárunknak az opera, a zenés színház. Az előttünk álló évadban a *Veszedelemes viszonyokat* követően Kodály Zoltán *Székegyfőnöje* és a *Rudolf* című musical mellett a *Marica grófnő* képviseli majd a nagy zenés történeteket.

A „tánctagozat” pedig a Győri Balett.

– Fantasztikus, világhírű, rendkívüli hagyományokkal rendelkező műhely ez a táncársulat, amely önállóan, mégis szer-

BAKOS-KISS GÁBOR

Jászai-díjas, Erdemes
Művész, színész, rendező,
tanár, versmondó. 1981-ben
született Nyíregyházán. Jogi
végzettséget szerzett a Mis-
kolci Egyetemen. 2009-
ben végzett a Színház- és
Filmművészeti Egyetemen.

2009–2011, majd 2013–2014-ben szabadúszó.
2011 és 2013 között a debreceni Csokonai
Színház, 2014 és 2021 között a Nemzeti
Színház társulatának tagja. 2018 óta a Kapos-
vári Egyetem Rippl-Rónai Művészeti Karának
színész-mesterség tanára. 2019 és 2020 között
a Váci Dunakanyar Színház művészeti vezetője,
majd a budapesti Karinthy Színház igazgatója.
2021 óta a Győri Nemzeti Színházat vezeti.

ves egységben működik velünk, hiszen osztozunk monumentális, kicsit „megfáradt”, de benne annál pezsgőbb kulturális élettel teli épületünkön, amely az egyik legnagyobb hazánkban.

Lassan egy igazgatói ciklussal a háta mögött, mire büszke?

– Számtalan dologra, de ha ki kell néhányat emelnem, elsőként talán azt említeném, hogy 2021. december 1-jétől sikerült a társulat prózai tagozatának is státuszokat létrehozunk. Bármilyen hihetetlen, de a győri Nemzetinek addig nem volt állandó társulata, és ez a lépés nemcsak a munkaviszonyban való foglalkoztatás feltétele volt, hanem művészi értelemben is stabilitást jelent. Újranyitottuk a Padlásszínházat, a legkisebbik játszóhelyünk műsorán nemcsak újonnan született drámák, kortárs művek, monodramák, előadástestek, egyetemi vizsgaelőadások, felolvasó színházi események, tantermi előadások szerepelnek, de számos független produkciót befogadva tudunk pazar, progresszív repertoárt kínálni. Olyan ez, mintha egy kisebb színház lenne a nagyon belül. Büszke vagyok a DUNA FESZT – Duna Nemzetközi Színházi Fesztiválra is, amit két éve a Színházi Olimpia keretében indítottunk el és idén immár harmadik alkalommal rendezzük meg, és amelyre a Duna-menti országok társulatait hívjuk. Az idén a komáromi Jókai Színház, az Újvidéki Színház, a bulgáriai Rusze, a romániai Braila teátrumai és a budapesti Nemzeti szerepel ebben a tematikában, hiszen ezek mind Duna-menti város intézményei, de vendégünk lesz a sepsiszentgyörgyi M Stúdió és a beregszászi színház is. Mindezeket túl számos nagyszabású koncerttel és utcaszínházzal is várjuk a nézőket. És természetesen arra is roppant büszke vagyok, hogy a leglátogatottabb vidéki színházak között tartanak bennünket számon.

UNGVÁRI JUDIT

Rövid Rába-parti színháztörténet

Az első német és magyar előadásokat is játszó színház 1798-ban magánereből épült. Olyan színészek fordultak meg ezeken a deszkákon, mint Laborfalvi Róza, Megyeri Károly, Lendvai Márton, és itt lépett gyerekként először színpadra Blaha Lujza.

130 év után, 1927-ben lebontották az épületet, helyére ideiglenes nyári faszínházat emeltek. A város tervét, hogy méltó kőszínházat építsenek, a nagy gazdasági világválság megakadályozta. Közel négy évtizeden át az 1937-ben megnyitott városi kultúrházban tartottak előadásokat. 1949 augusztusában jött létre a dunántúli tájszínház győri székhellyel, a Kisfaludy Károlyról elnevezett intézmény első igazgatója Gál István volt. 1952-ben országos figyelmet kapott *A kőszívű ember fiai* című előadás.

A hatvanas évek végén született döntés egy új színházépület tervezésére. Vincze Kálmán tervező sílesikló sánkra emlékeztető épülete 1978-ban nyitotta meg kapuit, a színháztechnika kialakítása Ölveczky Miklós munkája volt, aki a budapesti Operaház főmérnöke volt, majd több skandináv színház építésénél dolgozva szerzett nevet a világban. A győri teátrum impozáns mérete, elhelyezése a közép- és barokk kori jellegzetességét őrző történeti belvárosban megosztotta az építésszakmát és a városlakókat is, de tény, hogy egy közép-európai viszonylatban is korszerű intézmény jött létre, amelynek nagyszínpadi nézőtere 700 főt tud befogadni. Illyés Gyula *Faklyaláng* című drámájával indult a győri színházi élet új korszaka. Az operát, prózát egyaránt szerető közönség tanúja volt a társulat bővülésének és sikerének. Az épület az 1979-ben alapított és Markó Iván által vezetett világhírű Győri Balett otthona is egyben. A teátrum neve 1991 óta Győri Nemzeti Színház.

Sokszínűségben

Agócs Judit „régi motoros” a Győri Nemzeti Színházban, Hajdu Tibor két éve erősíti a Rába-parti teátrum társulatát. Mindketten a sokszínűség jelentőségét és kihívásait, egy vidéki színház változatos szereplehetőségét hangsúlyozzák. A két művészt a budapesti Nemzetiben vendégszereplő győri Szentivánéji álom című különleges előadás alkalmából kérdeztük.

Hajdu Tibor: „Nagyon nyitott a győri színház”

2023-ban két fontos dolog történt Hajdu Tiborral. Junior Prima díjas lett (ami a fiatal művészek egyik legrangosabb elismerése), és Bakos-Kiss Gábor meghívta a győri társulathoz. „Talán furcsán hangzik, de az épületbe szerettem bele. Mivel már nagyon régóta motoszkál a fejemben a rendezés gondolata, ezért minden színházban, amikor belépek, a színpadtechnikát és az adottságokat figyelem. Próbálom felderíteni, hogy mire képes az adott színpad, és a győri mind elrendezését, tehát a színház épületének a belső szerkezetét, kialakítását, mind a technika lehetőségeit tekintve igencsak sokrétű és jól használható.” A rendezés nem is váratt sokáig magára a fiatal színész életében, hiszen idén áprilisban mutatták be az ő színreállításában a *Szaffi* című mesemusicalt. A győri közönség először a *Puskás, a musical*-ben láthatta, azóta volt már Móka az *Énekes madárban*, Ferdinánd az *Ármány és szerelemben*, a *Szentivánéji álomban* pedig Demetriust alakítja. Móczár Bence kollégájával közös projektjük a padlásszínházi sorozat, amelyben a *III. Richárd* monodráma-változatát játszotta legutóbb. „Örülök, hogy sokszínű a repertoár, mindig más-más alkatú rendezők munkája nyomán változatos tematikájú és formavilágú előadások születnek. Nyilván van, amit könnyebben fogad a közönség, és van, amit kevésbé. Sok fiatallal találkozom az előadásokon, ami nagyon jó érzés. Nagyon nyitott a színház légköre, a várost is nyitottnak érzékelem.”

Agócs Judit: „Nem érzem magam beskatulyázva”

Agócs Judit a magyar oldali Komáromból való, s azt mondja, hogy a felvidéki származású Kaszás Attila hatására választotta ezt a pályát, akivel családi ismeretségben volt. 2001-től erősíti a győri Nemzetit. A színésznő azt mondja, rengeteg szép feladata volt a győri teátrumban az elmúlt évtizedekben, és most sem érzi magát beskatulyázva egy szerepkörbe. Egyszer egy musical- és operettgálának a háziasszonya, másszor éppen Phaedrát alakítja egy olyan különleges formanyelvű produkcióban, mint a *Szentivánéji álom*, vagy éppen Polcz Elaine *Asszony a fronton* című könyvének adaptációjában tűnik fel a Padlásszínház intim terében, majd *A Riviéra vadorzói* című zenés játékban látható. Szereti ezt a változatosságot, még akkor is, ha a közönség nem mindent fogad egyformán lelkesen. Azt tapasztalja, hogy változnak a színháznézői szokások, a közönség sokszor inkább a felhőtlen és könnyed kikapcsolódást várja el a színháztól, talán éppen azért, mert mostanában nem könnyű az élet, és jól esik erről elfeledkezniük. „Ugyanakkor fontos, hogy a kikapcsolódás mellett néha elgondolkodtató előadásokat, a megszokottól eltérő színházi világokat is megismerjen a néző, színészként pedig sokat adnak szakmailag a kihívást jelentő feladatok.”

Már megint itt van...

Shakespeare, a világ legsikeresebb drámaírója rengeteg izgalmasan bonyolult emberi kapcsolatot dolgozott fel, bemutatta az objektív ismeretektől merészen elkalandozva a történelem legnagyobb toposzait, képes volt örök érvényű módon eredetét mondani a mindennapi élet, az álmodozások, a küzdelmek és az elmúlás rendre újratermelődő tapasztalatairól, de leggyakoribb témája a *szerelem* volt. Olyan erősen érdekelte a szerelmek jelensége, hogy a neves filmrendező, az angol John Madden filológiai szempontból abszolút megalapozott módon rendezhette meg a *Szerelmes Shakespeare* című nagy sikerű komédiáját a '90-es évek végén. Készült színpadi verzió is a műből, amit Magyarországon is bemutattak (Kecskeméten és Szegeden), de mivel azokat nem láttam, „csak” az Oscar-díjas film néhány karakteres jelenete ötlött fel bennem, miközben a győriek *Szentivánéji álom* című előadását néztem a budapesti Nemzeti Színházban.

Örvendetesnek tartom, ha olyan figyelemre méltó produkciókat műsorra tűznek Budapesten is, mint a Győri Nemzeti Színház bemutatója. Nem azért, mert ebben nem volt komoly művészeti kockázat (hiszen a *Szentivánéji* a világ legsikeresebb drámaírójának legtöbbször játszott műve), hanem mert az orosz-lett Ilja Bocsarnikovsz rendezésében, Anastasia Bugaeva látványvilágával, Narek Tumanian fényjátékaival színpadra került előadás képes volt radikálisan új elemeket is hozni a magyar színházi hagyományban erőteljesen élő *Szentivánéji*-produkciók sorában. Az, hogy olyan dinamikusan mozogtak a szereplők, ami a nézők többsége számára különösen szimpatikus volt, nem számít formai szempontból új mozzanatnak, viszont az alakok közérthető, mai nyelvhasználata (Kozma András új fordításának köszönhetően) kétségkívül ilyen elem volt. Ahogyan az is, hogy – egyfajta vendégszövegként – elhangzott a színpadon Seneca *Phaedra* című tragédiájának néhány mondata is.

Miért kerülhettek a több mint kétezer éve élt római író gondolatai Shakespeare színművébe? Theseus miatt, aki az antik tragédiában is főszereplő? Vagy inkább azért, mert Senecánál hangsúlyosan megjelenik az idő is, ami Bocsarnikovsz rendezésében szintén fontos elem? Lehet, mert az idő használata az egyik olyan rendezői momentum, amellyel képes a korábbiakhoz képest új nézőpontból megmutatni a szerelmesek történetét. A váratlan éji álom látványosan jelenik meg a színpadon: láthatjuk a lidérceket, sőt időnként az álmos tévelygők kavargó gondolatai is plasztikussá válnak. Nemcsak a négy szerelmes ifjú – a Demetrius (Hajdu Tibor), Lysander (Karácsony Gergely), Hermia (Kovács Anna Boglárka) és Heléna (Buvári Lilla) – történeteiben mosódik össze a képzelet a valósággal, de Theseus (Sárközi József), Hippolyta (Szina Kinga), Oberon (Fejleszt Attila) és Titánia (Mózes Anita) is rendre úgy viselkedik, mint ahogy az a fülig szerelmesektől várható, aztán végül a tündéri uralkodók is megtalálják az élet valódi értékeit.

Az idő helyrebillen, ahogyan Shakespeare-nél megszokhattuk.

Ami még feltűnő új rendezői elem volt: a mesteremberek szereplése. Általában ők a legnépszerűbb szereplők az előadásban, mert szabadon ripacskodhatnak. Itt nem. Visszafogottak és komolyak voltak. Jó volt látni, hogy a szokásoshoz képest visszafogottabb volt Puck (Fehér Ákos) is. Mert ez az előadás nem az ő bohóckodásairól szólt, hanem arról, amit az A. E. Bizottság zenekar így adott elő: „Már megint itt van a szerelm / már megint izzad a tenyerem / Minek? Minek? Minek? Minek? / Már megint csak órája gondolok / Már megint akarok egy jó nagyot / Minek? Minek? Minek? Minek? / Már megint csak őt látom mindenütt / Már megint csak őt hallom mindenütt / Minek? Minek? Minek? Minek?”

GULYÁS GÁBOR

A szerző filozófus, esztéta,

a 2022/23-es évadban a Nemzeti Magazin Nézőpont rovatának szerzője volt

Szentivánéji álom

| fotó: Rózsavölgyi Györgyi

Ellentmondásos nagyság

Száz éve született Kálmán György

A 20. század második felében nem élt olyan ember Magyarországon, aki nem ismerte Kálmán György hangját. Ehhez nem kellett színházba, moziba járni – sűrűn hallották a rádióban és a televízióban – a *Casablanca* Rickje is az ő hangján szólt. De nemcsak kivételes orgánumával nyugtázta le és babonázta meg közönségét – színpadi megjelenése, színészi alkata egészen új tónust hozott a magyar színpadra.

Száz éve, 1925. március 6-án született Budapesten. A színiakadémián a második világháború után először indított osztályba került, Makay Margit ösztönzésére, aki felkészítette a felvételi vizsgára. Színészi pályáját 1950-ben Szendrő József igazgató társulatában, Pécsen kezdte. A fővárosba 1953-ban került, a Nemzetibe. Kezdetben nem kapott a tehetségéhez fogható feladatokat: ekkoriban leginkább fenséges történelmi hősök és magabiztosan politizáló szereplők töltötték meg a magyar színpadokat. Az igazi kiugrásra egészen 1957-ig várnia kellett: ekkor mutatta be a Nemzeti Marcel Marceau *A tojás* című művét.

Három évtizedet töltött a Nemzeti Színházban, mégis csak néhány olyan előadást lehet megemlíteni, mely valóban felhőtlen sikert hozott számára. Ő volt a Bolond William Shakespeare *Lear királyában* (1964); *Az ember tragédiájában* Lucifer szerepét kapta (1964), majd Peter Weiss *Marat/Sade*-jének (1966) címszerepét játszotta. Négy kortárs magyar drámában is főszerepet kapott: Németh László *A két Bohói* (1961), Illyés Gyula *Testvérek* (1973), Németh László *VII. Gergely* (1975) és Szabó Magda *Az a szép fényes nap* (1976). S ugyancsak két rangos bemutatónak lehetett részese a Székely Gábor és Zsámbéki Gábor nevéhez kötődő rövid időszakban: Robespierre-ként lépett színre a *Danton halálában* (1978), Báróként az *Éjjeli menedékhelyben* (1979). Shakespeare *Troilus és Cressidájában* (1980) Ulysszes szerepére készült, ám az előadás előkészületei közben – lázadva Székely Gábor rendezői gyakorlata ellen – az egyik utolsó próbán fegyelmi vétséget követett el, ezért évad végén távozott a színházból (akárcsak Törőcsik Mari, aki szintén kifogásolta a két fiatal rendező kapcsolatát a társulattal).

A filmgyár társulatának lett a tagja, *Arcok és harcok* címmel önálló esttel mutatkozott be, játszott a Várszínházban, a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon, végül a Radnóti Miklós Színpadon lépett fel. Azt, hogy élete utolsó szakaszában évekig tartott a kallódása, már csak az 1989. február 19-én bekövetkezett halála után megjelent nekrológokban írták meg.

GAJDÓ TAMÁS

A Lear király bolondjaként,
Nemzeti Színház, 1964 | fotó: Keleti Éva / MTI

Robespierre a Danton halálában, Nemzeti Színház, 1978
| fotó: Benkő Imre / MTI

Kálmán Györgyről mondták

» Elégyszer voltam tanúja, hogy mindent megjelenít, amit csak akar, művészi alkata már-már valószínűtlen gazdagságával, láttam alakítás közben őrjöngeni az indulattól vagy a darab ráróttá halál közelében olyan csendesnek, mint egy távozó utolsó lélegzete, ismertem a mosolyát, színpadi fáradtságát, ami hirtelen valami nem látható, csak érzékelhető ólomsúllyal kibillentí testét természetes tengelyéről, s szinte a közönség szeme láttára megsemmisíti, láttam fejedelminek, rangjelzés nélkül, haldoklónak, felvonásról felvonásra a szemem előtt elvékonyodni, de most kísértem figyelemmel először azt az utat, ahogy a szerepmegoldásig eljut, ahogy építkezik. *(Szabó Magda)*

» Versengésnek tekintette a színházi létet, s vetélytársának érzett minden arra méltót. E szerint élt, cselekedett, kombinált és többnyire teljes sikerrel. Sorozatos győzelmei hozadéka? Díjak, általános elismertetés, közszeretet, számos kaland, cselekmény és szellem. És népszerűség, amelyet alig pár évvel halála után a megdöbbenően teljes feledés váltott fel. *(Gosztonyi János)*

» Vannak, akiknek a játékát, színészi karakterét, tehetségük színét hosszan lehet elemezni. Kálmán Györgynél ez mindig kétes vállalkozás volt, mert ő maga volt minden szerepe, és ez kiszolgáltatottá tette. Mintha egy lélek lépett volna a színpadra. Mintha átfűjt volna rajta mindig a szél. Mintha hódító ifjúságában is olyan ősz szakállas öregember lett volna, mint amilyen lett, megőrizve persze a szakállas arcon egy kamasz vonásait." *(Sándor Iván)*

Kálmán György mondta

» A shakespeare-i költészet megfejtésének öröme csodálatos érzés, és csodálatos szerep a Bolond szerepe, ő a legnemtelenebb lény, senkihez nincs konkrét viszonya, csak költői kapcsolat fűzi a jelenetekhez, s az emberekhez, minduntalan elfelejtik, ottfelejtik. Okosságában is érzelmi lény, a tisztességgel irányított érzelmesség munkál benne. A kisembert éreztem, kerestem benne, akinek álmai sohasem szökhetnek virágjukba, akinek okossága is reménytelen, magánügy, akinek a jóslata is csak keserű álmodozás.

» Mindenkiel jóban vagyok most. Azelőtt más voltam, örökös indulat fűtött: szerettem, gyűlöltem, állást foglaltam. Nem tudtam volna anélkül élni. De ma valahogy átalakultam. Úgy érzem, belül kövér, lusta ember vagyok. Amióta színészi eszemet tudom, fura, extravagáns, afféle modern fickónak hittek. Ilyennek is mutatkoztam egyik-másik szerepemben. De valójában nekem ehhez semmi közöm nem volt. Ha különösen hangzik is, én hiszek a boldog szerelemben, hiszek abban, hogy jól fésült képzőművész is lehet zseni, hiszek abban, hogy görcs és szenvedés nélkül is lehet valaki jó színész. Sőt, a könnyed alkotásban is hiszek. Mindez csak éppen nekem nem sikerült.

Sinkovits Imrével a Jean Paul Marat üldöztetése és meggyilkolása című darabban, Nemzeti Színház, 1966 | fotó: Keleti Éva / MTI

Lidércnyomás

Álmomban bohóc voltam.

Az egyik szemem sírt, a másik meg nevetett.

Azt a feladatot kaptam, hogy nevettessek meg egy csoport politikust.

Kifejeztelen tekintetek meredtek rám a nézőtér sötétjéből a kivilágított színpadra.

Vicceket meséltem, grimaszokat vágtam, fellábon ugráltam és cigánykerekeket hánytam. Hiába.

Csüggedtségemben a deszkákra rogytam, magzatpózba gömbölyödtem és halkán sírni kezdtem.

Nevetős és sírós szememből egyaránt csorogtak a könnyek, amikor megütötte a fülem egy diszkrét kuncogás, amit egy újabb, majd még újabb követett.

Minél hangosabban zokogtam, annál harsányabban hahotáztak. Amikor felpillantottam rájuk, egyesek közülük az ülések között fetrengtek, a többiek pedig a hasukat fogva kacagtak.

Felálltam, leporoltam a bohóccjelmezem, meghajoltam, és elhagytam a színpadot.

Zaklatottan ébredtem.

Felkeltem, kitértam az ablakot, és kinéztem az utcára. Hűvös éjszaka volt.

Álltam az ablak előtt, és a hajnali szürkületben hosszasan figyeltem az utcai lámpa vibráló fényét.

Tudtam, hogy képtelen leszek visszaaludni. Kávét főztem, és a dolgozószobába mentem véglegesíteni a jelenetet.

A lány – fiatalasszony? – tágra nyitott szemmel nézett rá. Amikor felfektette az asztalra, halkán a fülebe súgta azt a nehezen kiejthető szót, bocsánat. A lány – fiatalasszony? – néhányszor enyhén megrázta a fejét, mintha kényszeres cselekvéstől rángatózna.

– Mire vársz már annyit?! – üvöltött rá az altiszt. – Húzd már le róla ezt a nyavalyás szabadidőnadrágot, és csináld!

A lány – fiatalasszony? – rémülten nézte, amíg meglazította nadrágfűzőjét, és ügyetlenül lecibálta róla előbb a szabadidőalsót, majd rögtön azután a bugyit is. A lány – fiatalasszony? – ösztönösen összeszorította a lábait, de ahogy az altiszt közé nyomta puskacsövet, a szorítás enyhült.

A lány – fiatalasszony? – közvetlen közelébe lépett, és kigombolta saját szliccét. A lány – fiatalasszony? – tekintetéből rémület áradt, amely azt súgta: ne tedd.

Az altiszt utasítása azonban hatékonyabb volt. A fejéhez tartotta a puskacsövet, és kurtán annyit mondott: baszd meg!

A lány – fiatalasszony? – szeme megtelt könnyekkel. Tekintetében a rémületet a beletörődés váltotta fel. Meggyorsította a beható lökéseket, amit az őt körülvevő bajtársai üdvívalgással köszöntöttek. A lány – a fiatalasszony? – kifejeztelen tekintettel nézett a szemébe, amíg ő a magáévá tette.

Miközben remegő kézzel a szliccét gombolta be, a társak megtapsolták beavatási mutatványát, az altiszt pedig megveregette a vállát, és röhögve megjegyezte, olyan megható volt, hogy majdnem elbőgte magát. A lány – a fiatalasszony? – továbbra is őt figyelte, csak mostanra üveges tekintete megtelt gyűlölettel, amely azután is ott maradt, hogy az altiszt egy golyót röpített a homlokába.

A lány – fiatalasszony? – szemei közt egy vékony vöröcsík szívárgott végig. Ő nem szólt semmit, csak némán szemezett vele, míg az altiszt rá nem szólt, hogy iparkodjon már, az ellenség tüzérése lőni kezdett, hagyja már ott ezt a rühes kurvát. Ott hagyta, de a tekintetét mindörökre magával vitte.

A naplómban aznap egyetlen gondolatot jegyeztem fel.

„Szeretem a lidérceimet. Azokat is, amelyekről egész álló napon át egész testemben reszketek és fáj a fejem. Ők a legfőbb bizonyíték arra, hogy emberi lényként még nem semmisültem meg teljesen.”

Este a *Godot-ra várva* című dráma parafrázisát játszották a színházban.

Estragon Hitlernek volt öltözve, Vladimir pedig Sztálinnak. A pusztaság kellős közepén egy kilótt tank mellett le-fel sétálva várakoztak Godot úrra.

– Mikor érkezik?

– Azt üzente, hamarosan itt lesz.

– Nekem sürgős dolgom van, mennem kell hódítani!

– És az én tankommal gondoltad ezt megtenni?

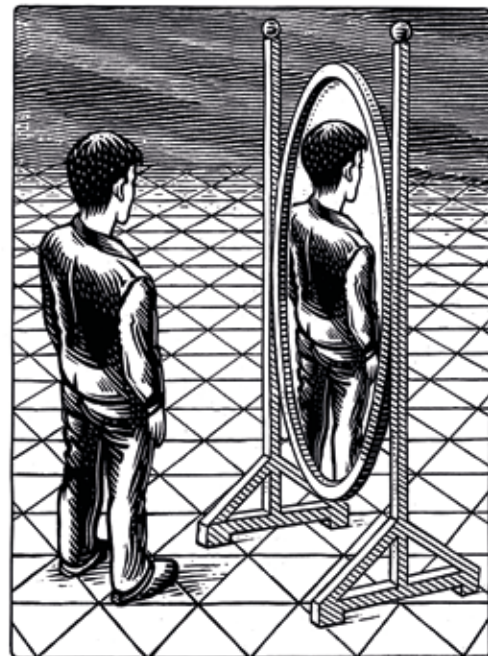
– A tank az enyém.

– A tiéd volt, de én elfoglaltam tőled!

– Majd megmondja Godot úr, amikor megérkezik, hogy kit illet az én tankom.

– Bárcsak jönne már.

**„Este a Godot-ra várva című dráma
parafrázisát játszották a színházban.
Estragon Hitlernek volt öltözve, Vladimir
pedig Sztálinnak. A pusztaság kellős
közepén egy kilótt tank mellett le-fel sétálva
várakoztak Godot úrra.**

Orosz István grafikája

Godot úr helyett az Orwell névre hallgató fiú lépett a színpadra. A lábán tornacipőt viselt, emellett kopottas farmernadrág és egy 1984-es feliratú póló volt rajta.

– Godot úr üzeni, hogy ma nem ér ide, mert egyéb elfoglaltsága akadt, de holnap okvetlen jönni fog.

– Szerintem kerül bennünket.

– De vajon miért?!

– Lehet, hogy tart tőlünk.

– Te félsz a jelenlétünkben, fiú?

– Én igen, de Godot úr biztosan nem fél tőletek.

– Hallod, mit mond ez a kölök?!

– Hallom bizony. Hallatlanság! Pedig egyáltalán nem árt tartani tőlünk. Mindenkinek. Így neki is.

– Majd átadom neki.

Azt, hogy az Orwell nevű fiú végül átadta-e vagy sem az üzenetet Godot úrnak, sosem tudjuk már meg. Valaki a takarásból szólt, lehet, éppen Godot úr, az Orwellt alakító színésznek, hogy közölje a közönséggel, az előadás ezen a ponton megszakad, mert a NATO légi ereje bombázni kezdte az országot.

Amíg néma csendben haladtunk kifelé a teremből, megütötte a fülemet, ahogyan egy férfi odasúgta a feleségének, azért vették hát fel Magyarországot a NATO-ba, hogy használhassák a légerét és a repülőtereit az ellenünk folytatott légitámadásokhoz, gondolom, ismét nagyot fogunk nőni a szerbek szemében.

Hazafelé menet az fordult meg a fejemben, hogy Godot úr jelentette, hogy ma nem jön, mert helyette megérkeztek a NATO-bombázók.

*

A légi támadást jelző sziréna idegőrlő vijjogása riasztott fel álmomból. Éppen csúszómászó szörnyek elől menekültem. Megborzongtam, bár nem voltam biztos benne, hogy a lidérc vagy az ébredés váltotta-e ki belőlem ezt a reakciót. Mielőtt azonban még rádöbbenhettem volna erre, egy hatalmas robbanás rázta meg a környéket, az ablaküvegek teljesen beleremegtek. A visszaalvásról szó sem lehetett.

Egész éjjel furcsa gondolatok kavargtak a fejemben. Nem tudtam, olvastam őket valahol, csak elfejtettem, hol, vagy én találok ki mindet, esetleg ott lebegnek köröttem az éterben, és ők találnak meg engem, hogy kísértsenek.

Mindig bűnbakot keresünk, ha kisiklik az életünk. Könnyebb másra kenni a kudarcot, mint magunkba nézni. Mégsem hagytam békén a maró kérdés: miért történnek rossz dolgok jó emberekkel?

Az én Godot-változatomban két sebesült katona a szétlőtt vukovári víztorony tövében várja Godot urat, hogy elvigye őket végre a városból. Az egyiknek a fél feje be van tekerve fáslival, és a bal lábára bicegve jár mankóra támaszkodva, a másiknak pedig fel van kötve a jobb karja és az egyik szemén kötszer található. Rettentően türelmetlenek, sürgetnék a várva várt személyt, helyette azonban csak a küldöttjei jönnek, akik a kisgyerekei szeme láttára az asztalnál étkezés közben fejbe lőtt apa, megerőszakolt lány – fiatalasszony? –, átvágott torkú öregember és más halottak képében érkeznek, közölni, hogy Godot úr azt üzeni:

– hamarosan megérkezik, legyenek még egy kis türelemmel;

– lerobbant az új dzsipje, igyekszik minél előbb elhárítani a hibát;

– per pillanat máshová kellett elsietnie, de nem felejt el benneteket;

a két szerencsétlen pedig lassan ráébred, hogy de igen, el fogja, sőt, már el is felejtette, a továbbiakban legfeljebb holt lelkek látogatják majd őket, és ők mindörökké ottmaradnak bénán a szétlőtt vukovári víztorony árnyékában – az élettől távol.

JÚN. 7. | ESTHAJNAL

ROMA-MUSICAL » Szarka Tamás magával ragadó zenéje és egy látványos előadás – egy roma Rómeó és Júlia történet.

mikor? hol?

június 7.

DUNaFESZT | Győri Nemzeti Színház

AUG. 28. | ŐK TUDJÁK, MI A SZERELEM

KESERÉDES KOMÉDIA » Udvaros Dorottya és Blaskó Péter jutalomjátéka. Egy időskori szerelem derűje és tragikuma.

mikor? hol?

augusztus 28.

Vidor Fesztivál | Nyíregyháza

A NEMZETI SZÍNHÁZ ÉS AZ SZFE KÖZÖS ELŐADÁSA

AUG. 7. | DÜHÖNGŐ IFJÚSÁG

JOHN OSBORNE HÍRES DRÁMÁJA » A fiatalok útke-resésének örök harca ma. A Színház- és Filmművészeti Egyetem hallgatóinak előadása Rátóti Zoltán rendezésében és közreműködésével.

mikor? hol?

augusztus 7.

Gyulai Várszínház

A nyár folyamán Győrtől Kisvárdán át Gyuláig láthatók a Nemzeti Színház előadásai. Fesztiválokon és szabadtéri helyszíneken is várjuk nézőinket júniustól augusztusig. Részletek: nemzetisinhaz.hu

A BEREGSZÁSZI SZÍNHÁZ ÉS A NEMZETI SZÍNHÁZ KÖZÖS ELŐADÁSAI

JÚN. 22. | SZÍVEMNEK GYÖNGYHÁZA

JÁNOS VITÉZ „MÁSKÉPP” » Jancsitól Iluskáig minden szereplőt Polyák Anita alakít.

mikor? hol?

június 22.

Magyar Színházak 37. Kisvárdai Fesztiválja

JÚN. 23., JÚL. 11., AUG. 4. | AZ ÖNGYILKOS

FEKETE KOMÉDIA » Egy „észrevétlen” ember kálváriája. „Színházörület” az élet értelméről, amikor már minden csak a haláltól függ.

mikor? hol?

június 23.

Magyar Színházak 37. Kisvárdai Fesztiválja

július 11. • Double Rise Fesztivál | Torockó, Románia

augusztus 4. • Gyulai Várszínház

AUG. 8. | A REVIZOR (BEMUTATÓ)

GOGOL KLASSZIKUSA » A beregszászi társulat és ifj. Vidnyánszky Attila közös előadása: közösségi színház és társadalomkritika.

mikor? hol?

augusztus 8. • Gyulai Várszínház

AUG. 19. | TÓTÉK

ÖRKÉNY ISTVÁN ÖRÖKZÖLDJE » A beregszászi társulat egyik leghíresebb előadása Trill Zsolt, Szűcs Nelli és Tóth László főszereplésével.

mikor? hol?

augusztus 19. • Diósd

KIÁLLÍTÁSOK

a kiállítások egész nyáron szerdától vasárnapig 10–18 óra között látogathatók | BGM | egy belépővel valamennyi kiállítás megtekinthető

TOMPOS KÁTYA (1983–2024)

AZ EMLÉKKIÁLLÍTÁS

TOMPOS KÁTYA

tragikusan rövidre szabott színházi pályafutását idézi meg. A színésznő művészi sokszínűségének, jellemábrázoló tehetségének, természetes játékának köszönhetően sokféle szerepet alakított 2003 és 2021 között.

PETŐFI, SZÍNHÁZ

A VÁNDORSZÍNÉSZETTŐL A KÖSZÍNHÁZAKIG

Magyar nyelvű színjátszás Petőfi korában, 1823–1849.

KULISSZÁK KÖZÖTT

AZ ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS

a próbától a premierig a színházi alkotófolyamatot bemutatva vezet végig a látogatót a magyar színháztörténet kiemelkedő pillanatain.

„SZÉP HÁZ NAGY PARK KÖZEPÉN...”

BEPILLANTÁS BAJOR GIZI OTTHONÁBA

A művészársadalom találkozóhelye, a bizarr gyilkosság/öngyilkosság helyszíne múzeum és kultikus zarándokhely.

PROGRAMOK

KÖNYVBEMUTATÓ

TOLDY CSILLA KATA: KARÁDY, A LÁZADÓ

DÍVA című könyve Karády Katalin sorsát mutatja be: az asszonyét, aki élete végéig mindig képes volt megőrizni nem csupán méltóságát, de emberségét is. Közreműködik: Toldy Csilla és Gajdó Tamás színháztörténész.

június 15. – 15 óra | A belépés díjtalan | BGM

„PINCÉTŐL A PADLÁSIG”

VILLASÉTA BAJOR GIZI EGYKORI OTTHONÁBAN

június 27. – 19 óra | Belépő: 3000 Ft | BGM

Regisztráció: szebenyi.agnes@oszmi.hu

Az **ÉV MÚZEUMA** elismerést évente ítéli oda a Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesület.

MÚZEUMOK ÉJSZAKÁJA

A BAJOR GIZI SZÍNÉSZMÚZEUM MEGNYITJA TERMEIT

a közönség előtt és színes programokkal várja a színházak és a múzeumok kedvelőit.

június 21. – 18 óra – éjjel 1 óra között | Belépés karszalaggal, ami a helyszínen megvásárolható | BGM

RÉSZLETES PROGRAM:

18 óra – Koncert: a Színház- és Filmművészeti Egyetem III. éves prózai osztályának operett vizsgálódása (zenés mestersegtanár: Pápai Erika)

19 óra – Filmvetítés: Tompos Kátya emlékére

19 óra – Felolvasószínház – Szervusz, Jóska! Szigeti József naplójából írta és játssza Szirtes Balázs

19 óra – Szubjektív tárlatvezetés az állandó kiállításokban

20 óra 30 – Koncert: Dr. Jazz Duó (Tóth Gábor, Bágyi Balázs)

21 óra 30 – Színháztörténeti beszélgetés

23 óra – Zenés felolvasószínház: Tünekény dolgok – 50 perc a szerelemről Németh Klárával és Kovács Krisztiánnal.

A múzeumi belépővel a Bajor Gizi Színészmúzeum állandó és időszakos tárlatai egyaránt megtekinthetők.

További információk és részletes program: www.oszmi.hu | facebook.com/oszmibp

OSZMI: 1013 Budapest, Krisztina krt. 57. | BGM: 1124 Budapest, Stromfeld Aurél út 16.

Lepje meg szeretteit a játék és a tudás örömével!

könyv

365 apropó, amiért jó magyarnak lenni

Minden napra egy történet
Ha visszatekintünk az eseményekben rendkívül
gazdag 1100 esztendőre, akkor be kell ismernünk,
hogy azért bőven van mire büszkének lennünk.
Ebben a könyvben pontosan 365 okot adunk erre.

Éves magazin-előfizetés

Öt lapszámtól a teljes archívumig

Célunk, hogy a múltról szóló információkat, valamint
a legfrissebb kutatási eredményeket érhetően,
gyorsan, korszerűen és gazdagon illusztrálva
mutassuk be az olvasóinknak. Akár digitálisan is.

A Patrióta

Az igazi hazafiak kedvence

Fedezzék fel tágabb hazánk, az 1920 előtti Magyarország
történetét, településeit, épített és természeti örökségeit, a táj
híres szülöttait és a hozzájuk kapcsolódó kulturális értékeket!

A Misszió

Felfedezőknek kötelező

Indulj el egy Föld körüli utazásra, alapíts saját
misszióközpontokat a dél-amerikai dzsungel közepén, Afrika
sivatagjaiban vagy az ázsiai sztyeppéken! Élő át karaktereid
kalandjait, és közben küzdj a kalózok és a kísértések ellen!

Puzzle

István a király?

Rajtad áll vagy bukik a nemzet születése!

István folytatni kívánja apja munkáját: egy erős,
keresztény magyar állam létrehozását. Tervei támogatókat
és ellenfeleket egyaránt szereznek neki, ám csak az idő
mondja majd meg, siker koronázza-e erőfeszítéseit.

társasjáték

Mesterművek Kollekcio

Rakd ki a festményeket!
Az 1000 darabos prémium kirakósaink
a magyar festészet legszebb és
legnépszerűbb darabjait ábrázolják.

Kedvezményes ajánlatok:
bolt.mult-kor.hu

Szcenárium

a Nemzeti Színház művészeti folyóirata • 2025. május, XIII. évf., 3. szám

FÓKUSZBAN: MITEM 2025

„A színház világában ma ez az egyik legfontosabb fesztivál” – fogalmazott a közönséggel való találkozón Diana Dobrev, akinek mindhárom rendezése nagy sikerrel szerepelt az idei programban. A távol-keleti mitikus előidők eposzi hagyománya, az ókori és a reneszánsz tragédia szelleme, az európai középkor öröksége egyaránt jelen volt a 12. MITEM-en, a kortárs színház egyre árnyaltabb formanyelvén közelítve meg az emberiség múltját és jelenét, aktuális sorskérdéseit. A legemlékezetesebb előadásokra tekintünk vissza, amelyek újabb és újabb nézőpontból láttatták Mars és Vénusz korunkra jellemző párharcát, a háborúzó, elemi erőkkel viaskodó, ám ugyanakkor békére, szépségre, szerelemre vágyó emberi természet öröktől fogva létező drámai kettősségét.

„A modernizáció rendkívül erős narratíva volt Kínában már a 19. század végi önmegegyezéses programtól kezdve a kommunista átalakításig, de az 1978-as nyitás óta is ez hajtja a változásokat. Ez az egyik legfontosabb politikai cél, amely arra hivatott, hogy Kínát a világban vezető helyzetbe hozza; ugyanakkor ez felülről lefelé működő tervezési és szervezési rendszert követel, ami az élet minden területére kiterjed. E logika szerint pekingi opera politika, és a politika pekingi opera, mely mint »nemzeti esszencia« az egyik legalkalmasabb eszköznek tűnt, hogy Kína nemzetképét közvetítse a külföld felé.” (Révész Ágota)

„A kisebbségi színházak most alakuló nemzetközi szervezete számára az egyik legnagyobb kihívás, hogy mennyiben sikerül túllépniük azon az atavisztikus hiedelmen, miszerint a minoritás fogalma egyfajta csökkent értékűséget is jelent. A 2017-ben Újvidéken alapított Synergy World Theatre Festival ennek pontosan az ellenkezőjét bizonyította. Azt az esélyt váltva valóra, hogy az etnikai és nyelvi kisebbségek nivós színházkultúrájuk révén mint egyenrangú felek folytathatnak párbeszédet a többségi társadalommal.” (Verebes Ernő)

„Az újkori európai drámában nem létezik isten, helyét átvette a polgármester vagy a miniszterelnök. A tragédiában az istent szólítjuk. A színész megnyitja magát, hogy mind magasabbra tudjon emelkedni. Ez egy állandó belső feszültséget teremt: folyamatosan küzd, és vagy meggyilkolja, vagy olyanná válik, mint az égből földre szállt isten... A tragédia problémája főleg

TARTALOM | Hogyan vált a pekingi opera Kína nemzeti identitásának alapjává? – Révész Ágota tanulmánya • Verebes Ernő a Nemzetiségi Színházak Világszövetségének megalakulását előkészítő tanácskozásról • A világszínház kortárs mesterei – szemelvények Ungvári Judit idei MITEM-krónikájából • „Az Ég fiai és a halhatatlan halandók” – Ludvig Károly a mongol őstörténetéről • „Kezdtől az Oreszteiát akartam színre vinni” – Theodórosz Terzopulosz az antik tragédiáról • „Ez a fajta színház felér egy terápiával” – kerekasztal-beszélgetés Jan Fabre Vér vagyok című produkciójáról • Sasho Dimoski elemzése Diana Dobrev alkotói módszeréről • Liliom a 21. században – Ungvári Judit és Gyürky Katalin esszéje Molnár Ferenc darabjának legújabb budapesti, illetve debreceni bemutatójáról.

ontológiai és nem társadalmi. Megpróbál rendet tenni a káoszban. Mértéket adni a mértéktelennek. Harmóniát teremteni ott, ahol nincs harmónia. A tragédia egy végtelen út... Ez az én nagy örökségem, egy olyan seb, mely vérzik már évezredek óta.” (Theodórosz Terzopulosz)

„Jan Fabre művészi identitása elválaszthatatlan a keresztény hithez való viszonyától. A *cselekvéstől a színészi cselekvésig* című kötetének Átalakulás-fejezete a művész átlénygülését egyenesen az eucharisziával állítja párhuzamba. Az sem mellékes, hogy szülőföldjének virágkora a festészetben a késő-középkor és a kora-újkor időszakára esett. Fabre egy tradicionalista művész, aki a saját nemzeti hagyományainak szellemében alkot, beleértve olyan festőket, mint Brueghel vagy Rubens. A kritikusok ezt nálunk nem veszik komolyan, máshol azonban igen: Nápolyban három éve két templomot is felajánlott a klérus Fabre kiállításának helyszínül.” (Szász Zsolt)

Tájékoztató a Szcenárium lapszámokhoz való hozzájárulásról: +36 1 476 68 76 | a Szcenárium a neten: www.nemzetisinhaz.hu/magazin/folyoirat

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

Nagymaros, Július 2-5.

SZÍNHÁZI ELŐADÁSOK

Vecsei H. Miklós és a QJÚB (HU):

Ázott hajában hét halott bogár ragyog

rendező: Vecsei H. Miklós

koncertszínház, július 2. 19:00

Divadlo Štúdio tanca (SK):
re-member

rendező: Andrej Kalinka, Milan Kozánek

táncszínház, július 3. 17:00

420PEOPLE (CZ):
Why things go wrong

koreográfus: Sylva Šafková

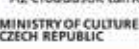
kortárs tánc, július 4. 17:00

Teatr Groteska (PL):
„Windows”

rendező: Denys Lemaikin, Tatiana Nikolaeva, Lech Walicki

vizuális színház, július 5. 16:30

Válts kedvezményes színházjegyet, nézd meg az előadást és utána bulizz ingyen a koncerteken!

A Nemzeti Magazin
az interneten:
www.nemzetisinhaz.hu

